

ÅSA LENNARTSSON • JAN SUNDSTRÖM

Himmel och Pannkaka

Facit

Himmel och Pannkaka 8

Teman Märkliga byggnader
I havet
Musik
Nordiska gudar

Facit

Innehåll

Märkliga byggnader 2

Eiffeltornet 2

Kinesiska muren 4

Frihetsgudinnan 6

Byggnadskryss 9

I havet 10

Hajar 12

Rockor 14

Blåvalar 16

Späckhuggare 18

Ubåten, del 1 21

Ubåten, del 2 23

Havskryss 25

Musik 26

Trummor 28

Bandet, del 1 30

Bandet, del 2 32

Nordiska gudar 34

Valhall 36

Oden 38

Tor 38

Frej 39

Tor fiskar 40

Loke 42

Balder 42

När Fenrisulven skulle bindas 44

Gudakryss 46

Tors bockar 48

Märkliga byggnader

Eiffeltornet

I Frankrikes huvudstad Paris, nära floden Seines strand, ligger det märkliga Eiffeltornet. Eiffeltornet är nog Frankrikes mest kända symbol. Det byggdes redan 1889 av fler än 12 000 stålbitar.

40 personer arbetade i två år med att göra den komplicerade ritningen och sedan tog det två år att bygga själva tornet. Det blev 300 meter högt och var länge världens högsta torn. Egentligen var det tänkt att bli en plats där man kunde sätta fast luftskepp om man var på besök i Paris, men i stället har det blivit en populär turistattraktion.

Eiffeltornet väger 9 000 ton. Det är lika tungt som 5 000 bilar. För att det inte ska sjunka ner i marken så står det stadigt på fyra stora betongblock. Varje block går 14 meter ner i marken.

Tornet var förstås väldigt dyrt att bygga, men det blev så populärt att det bara tog två år att få tillbaka pengarna. Redan från början tog man betalt för att folk skulle få gå upp i tornet. Eiffeltornet är nu mer än 100 år gammalt och på de åren har det kommit in många hundra miljoner i biljettpengar.

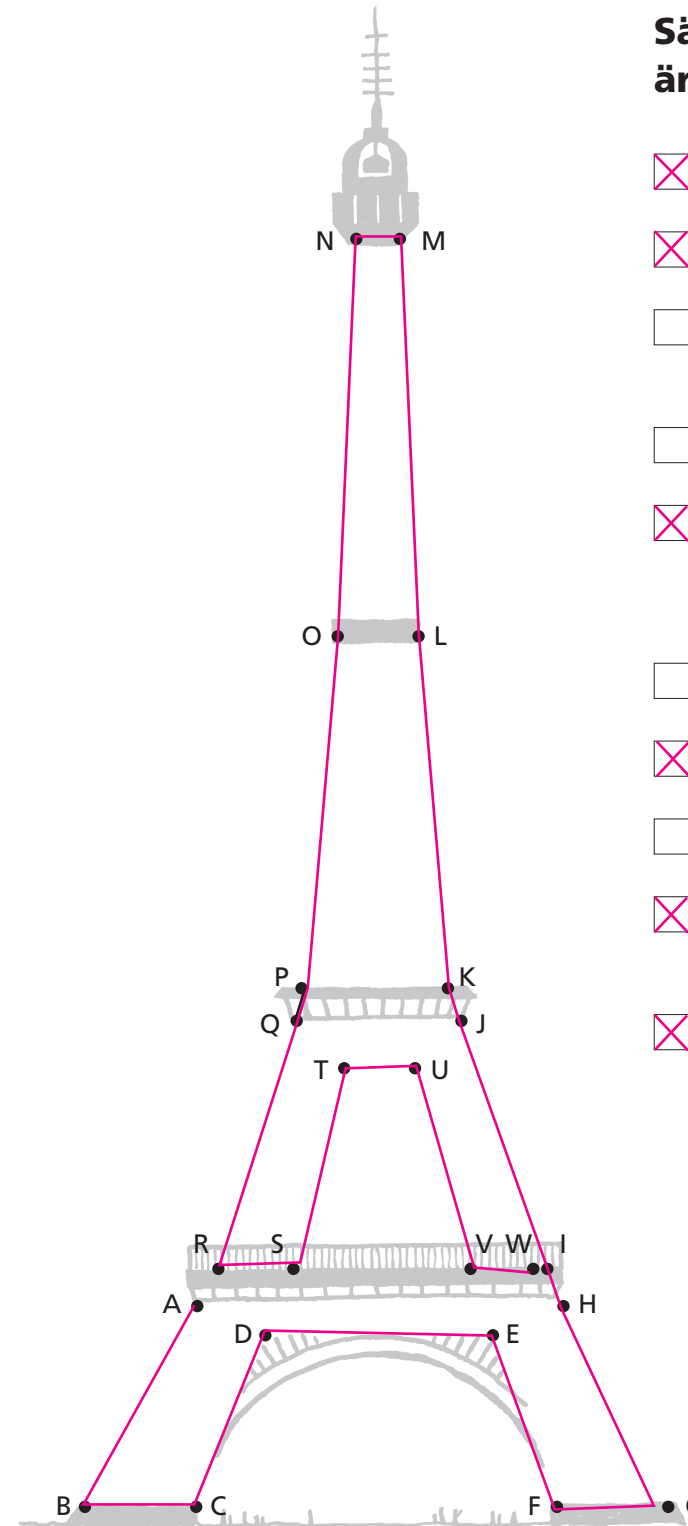
Nuförtiden besöker fler än två miljoner turister Eiffeltornet varje år.

Rita Eiffeltornet

Dra streck mellan prickarna så ritar du klart Eiffeltornet. Följ alfabetet. Börja med A, sedan B osv.

Måla Eiffeltornet

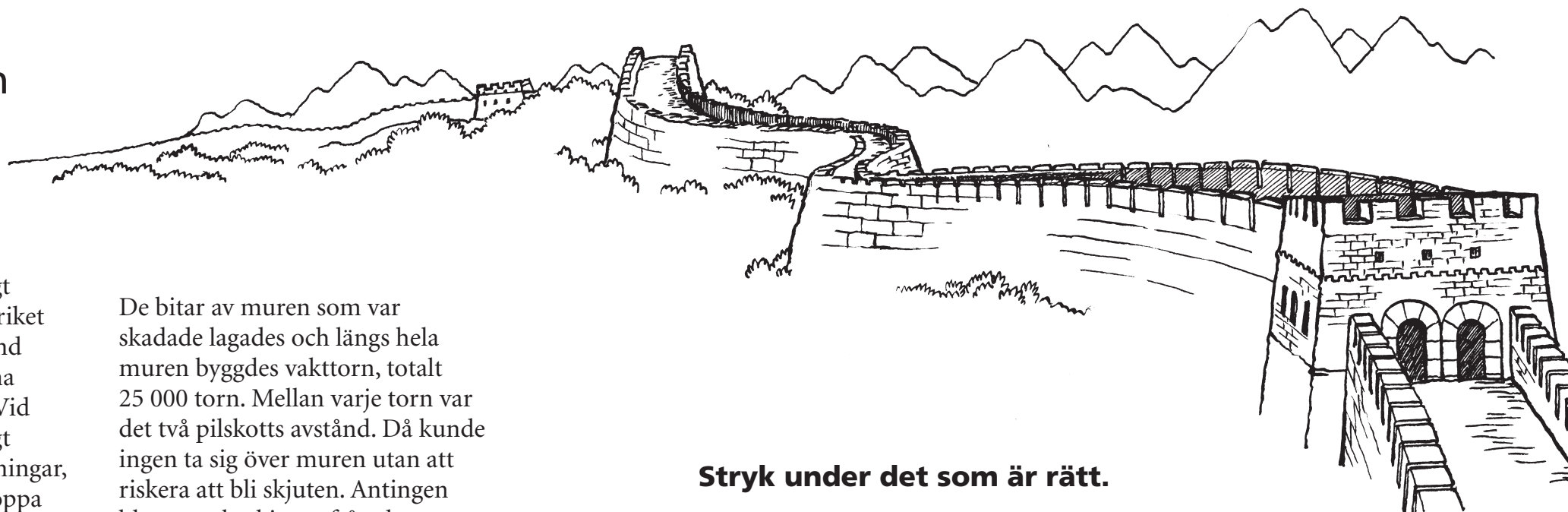
Vart sjunde år måste man måla om hela Eiffeltornet, för att det inte ska rosta sönder. Man väljer alltid grå färg, men du kan måla Eiffeltornet i en färg som du tycker skulle passa.

Sätt kryss för det som är sant.

- ☒ Eiffeltornet ligger i Paris.
- ☒ Paris är Frankrikes huvudstad.
- ☐ Det tog mer än 40 år att bygga Eiffeltornet.
- ☐ Tornet är byggt av trä.
- ☒ Eiffeltornet var tänkt att bli en plats där man kunde sätta fast luftskepp.
- ☐ Eiffeltornet blev 500 meter högt.
- ☒ Eiffeltornet väger 9 000 ton.
- ☐ Tornet är mer än 300 år gammalt.
- ☒ Fler än 2 miljoner turister besöker Eiffeltornet varje år.
- ☒ Vart sjunde år målar man om Eiffeltornet.

Kinesiska muren

Redan för tusentals år sedan var Kina ett stort och mäktigt land. Men runt det mäktiga riket fanns andra länder som ibland skickade sina krigare in i Kina för att plundra och bränna. Vid gränsen hade kineserna byggt många försvarstorn och fästningar, men de räckte inte för att stoppa fienden.

För mer än 2 000 år sedan var Chi Hoang Ti kejsare i Kina. Han befallde att alla försvarstornen och fästningarna skulle byggas ihop med en enorm mur. Muren byggdes av straffarbetare och den som sändes till murbygget kom sällan levande därifrån. På den tiden fanns inga maskiner till hjälp, så alla stora stenblock fick arbetarna själva släpa fram. De som dog under arbetet murades in i muren.

För 500 år sedan rustade man upp muren. Den blev både högre, bredare och längre. 100 000 man arbetade i 10 år. Den egentliga muren blev 340 mil lång och sedan byggdes många förgreningar som tillsammans blev 285 mil långa. En så lång mur skulle räcka runt hela Sverige.

De bitar av muren som var skadade lagades och längs hela muren byggdes vaktorn, totalt 25 000 torn. Mellan varje torn var det två pilskotts avstånd. Då kunde ingen ta sig över muren utan att riskera att bli skjuten. Antingen blev man beskjuten från det ena tornet eller från det andra.

Muren blev cirka 8 meter bred. Det var ju viktigt att två hästar med vagn skulle kunna mötas på muren, eftersom den också fungerade som landsväg. Den var ofta mer än 10 meter hög. Då kunde ingen ta sig över utan långa stegar.

Trots att muren blev så lång och hög lyckades ibland fiender ta sig över. Ett sätt var att muta de vakter som fanns utplacerade i vaktornen.

Om du någon gång åker till Kina kan du åka till staden Badaling. Där finns ett populärt ställe där man kan klättra upp på muren och ta sig en promenad. Kanske kan du då i fantasin se de soldater som vaktade muren för tusentals år sedan.

Stryk under det som är rätt.

Kejsaren som började bygga muren hette	Hing Tang Chi. <u>Chi Hoang Ti.</u> Hang Ching Ta.
För 500 år sedan rustades muren upp av	100 man i 1 000 år. 1 000 man i 100 år. <u>100 000 man i 10 år.</u>
Längs muren byggdes	500 torn. 2 500 torn. <u>25 000 torn.</u>
Avståndet mellan två torn på muren är	<u>två pilskott.</u> fem pilskott. tio pilskott.
Den egentliga murens längd är	16 mil. 98 mil. <u>340 mil.</u>
Badaling är namnet på	en kinesisk bok. <u>en stad i Kina.</u> en hundras.

Frihetsgudinnan

Frihetsgudinnan är en jättestor staty, placerad i hamninloppet till New York, som är USA:s största stad. Statyn föreställer en kvinna. Hon håller en fackla rest mot skyn i den högra handen och en tavla med en inskription i den vänstra. På huvudet sitter ett diadem med sju strålar. De symboliserar de sju världshaven och de sju kontinenterna på jorden.

Man kan åka hiss ända upp till Frihetsgudinnans diadem för att se på den storslagna utsikten. Från marken är det mer än 90 meter dit upp! Skulle du i stället vilja gå inne i statyn och ta trapporna hela vägen upp till diademmet, är det 354 trappsteg dit.

Frihetsgudinnan skulle vara det första som mötte de som invandrade från Europa till Amerika. Efter en lång och besvärlig sjöresa skulle man få syn på symbolen för friheten. Facklan skulle lysa upp vägen för de som var förföljda och ville starta ett nytt liv i det stora landet, Amerika, på andra sidan Atlanten.

Där står hon på en ö som har fått namnet Liberty Island. Det har hon gjort ända sedan hon sändes som en gåva från Frankrike till USA.

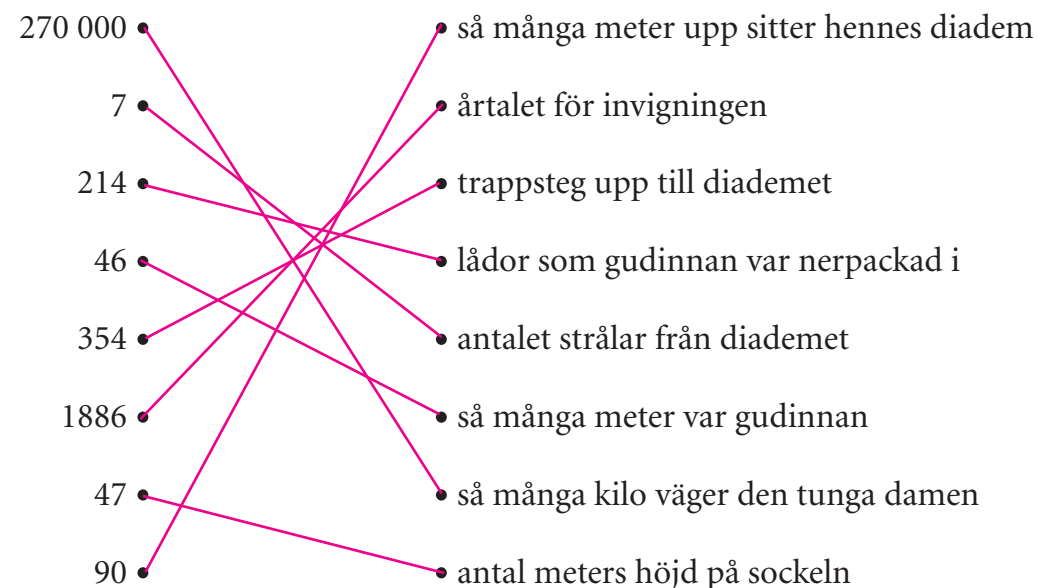

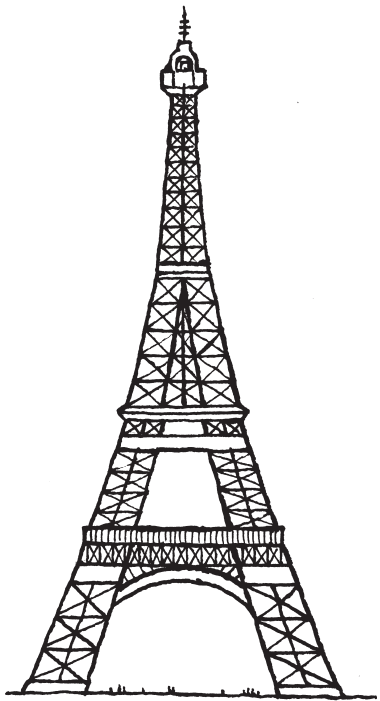
Den franske skulptören Frédéric Bartholdi gjorde en stomme av järn som kläddes med kopparplåt. Ansiktet gjorde han likt sin mammas ansikte, lite strängt men ändå med ett lidande uttryck.

Det var inte självklart att den stora presenten skulle kunna byggas ihop när den anlände, nerpackad i 214 lådor. Då fanns det inga pengar för att bygga den sockel som den stora damen skulle stå på.

Damen vi talar om är faktiskt den största damen i världen. För vad sägs om en längd på 46 meter och en vikt så stor som 270 000 kilo! En så liten kroppsdel som näsan är 120 centimeter lång. Men efter 1½ års insamlingar kunde man bygga den 47 meter höga sockeln på den lilla ön. År 1886 stod hon på plats och kunde invigas med pompa och ståt.

**I texten du läst finns det många olika tal.
Dra ett streck från talet till meningen som
hör ihop med det.**

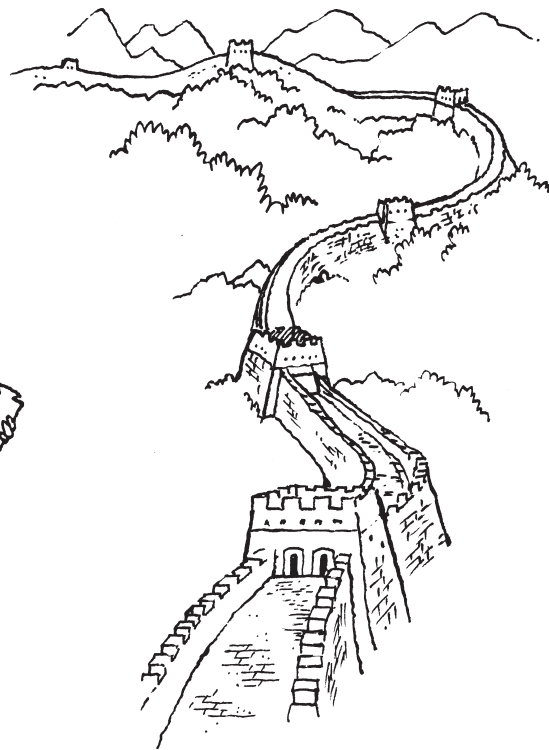

4 6 7 1 1

2 5 9 1 2

1 3 8 1 0

Läs meningarna och skriv rätt siffra under bilderna.

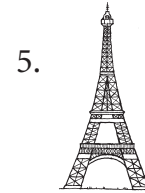
1. Den skulle hindra fiender att komma in i landet.
2. Den har en krans med sju strålar.
3. Längs den fanns 25 000 torn.
4. Det var tänkt att man skulle sätta fast luftskepp på det.
5. Den står på ön Liberty Island.
6. Det ligger i Frankrike.
7. Det är tillverkat av 12 000 stålbitar.
8. Den fungerade också som landsväg.
9. Den var en gåva från Frankrike till U.S.A.
10. Den började byggas för mer än 2 000 år sedan.
11. Det var länge världens högsta torn.
12. Den skulle vara det första som mötte invandrarna från Europa.

Byggnadskryss

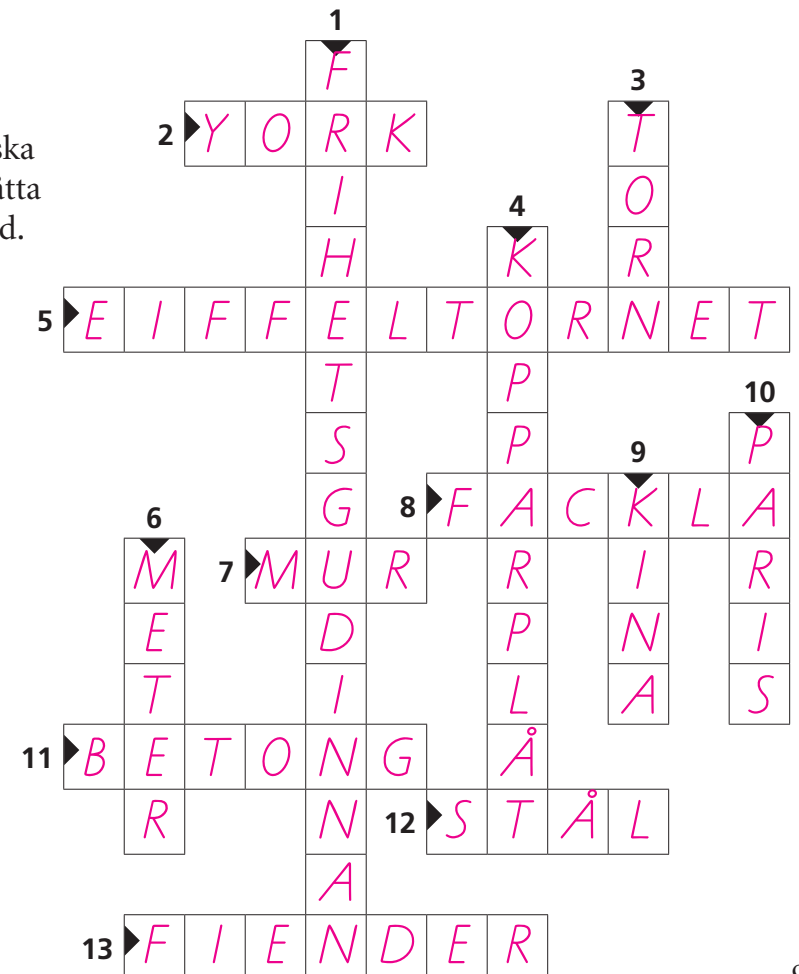
1.

2. Frihetsgudinnan hittar du i New _____.
3. Längs den Kinesiska muren finns 25 000 _____.
4. Frihetsgudinnan är täckt med _____.

5.

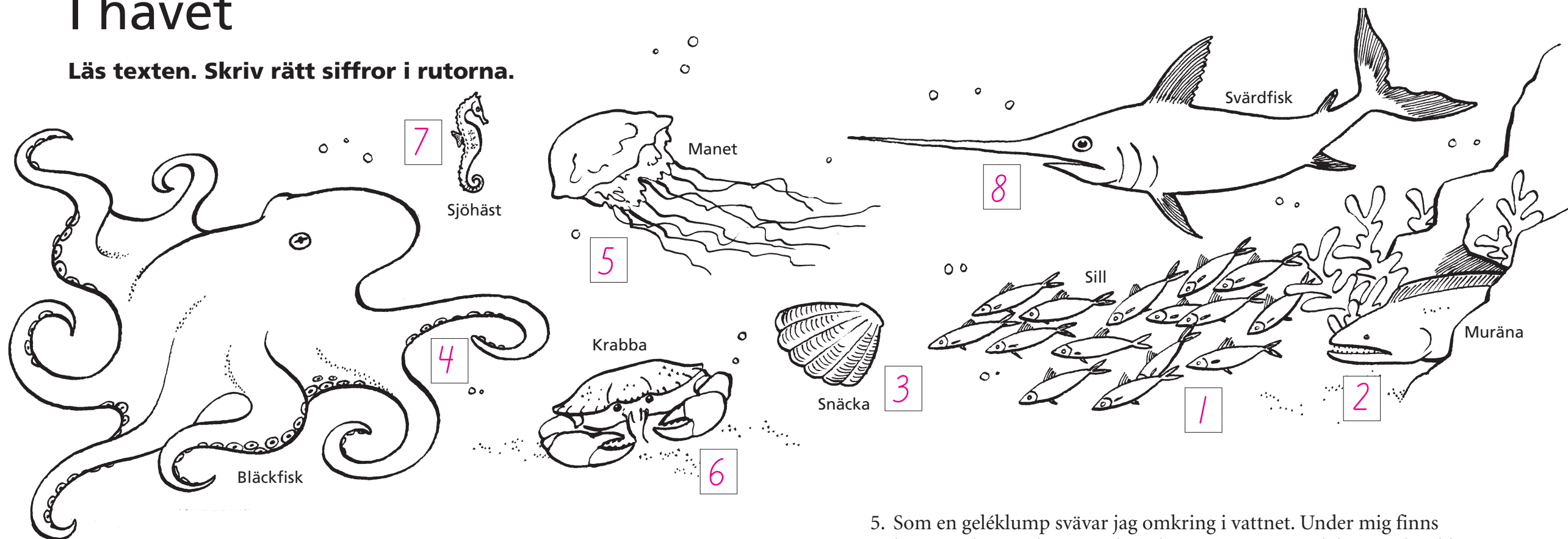
6. Den Kinesiska muren var åtta _____ bred.

7. Kejsaren lät bygga en lång _____.
8. Frihetsgudinnan håller en _____ i sin hand.
9. Så heter landet där du hittar den stora muren.
10. I den här staden hittar du Eiffeltornet.
11. För att inte Eiffeltornet ska sjunka mer i marken står den på fyra stora block av _____.
12. Eiffeltornet är tillverkat av _____.
13. Muren skulle skydda Kina mot _____.

I havet

Läs texten. Skriv rätt siffror i rutorna.

1. Vi simmar tätt ihop i stora silverblänkande stim. Tack vare att vi är så många klarar vi oss bättre när rovfiskarna kommer. Själva äter vi helst små, små djur som kallas plankton.
2. Jag gömmer mig gärna i en klippskreva på botten. I munnen har jag fullt med långa, tunna, sylvassa tänder. De är bra att ha när jag ska hugga en förbipasserande liten fisk.
3. Skyddade av våra hårda skal gömmer vi oss på botten. Många av oss lever nergrävda i sand- eller dybottnar. Då andas vi vatten genom två rör (sifoner) som vi sticker upp genom sanden.
4. Med hjälp av mina långa armar fångar jag gärna en fisk eller en kräfta. Om jag blir rädd sprutar jag ut en brunsvart färg. Gömd i mitt brunsvarta färgmoln skyndar jag sedan i väg för att gömma mig.

5. Som en geléklump svävar jag omkring i vattnet. Under mig finns långa trådar som bränns och svider om någon rör vid dem. Jag kan bli 30 centimeter bred, men i Atlanten finns det vissa som kan bli mer än 2 meter breda.
6. Jag äter gärna snäckor, musslor eller fisk. Jag har en liten och en stor klo. De är bra att ha när jag ska fånga mina byten. Den stora klon använder jag också till att vinka åt förbipasserande honor. När jag slåss händer det att en jag klipper av någon annans klo.
7. I stället för stjärtfena har jag en lång svans. Med hjälp av svansen kan jag hålla mig fast i någon bottenväxt. Jag är en märklig fisk. Med min långa mun suger jag in mat, små fiskar eller kräftor.
8. Jag är lätt att känna igen på mitt långa spetsiga svärd. På svärdet finns vassa taggar och med det fåktar jag rätt in i ett fiskstim. De fiskar som blir skadade äter jag sedan upp.

Hajar

Läs texten. Skriv rätt namn under bilderna.

Hajar brukar ibland kallas havens jägare. Ständigt är de på jakt efter byte. Olika hajarter brukar specialisera sig på olika byten. Vissa äter helst bläckfisk eller småfisk, medan andra gärna kalasrar på en säl eller en delfin. Valhagen, som är störst av alla hajar, äter bara pyttesmå plankton eller små hoppkräftor.

Det finns mer än 300 olika sorters hajar. Vissa arter är bara några decimeter långa medan de största hajarna kan bli 18 meter och väga mer än ett par bilar.

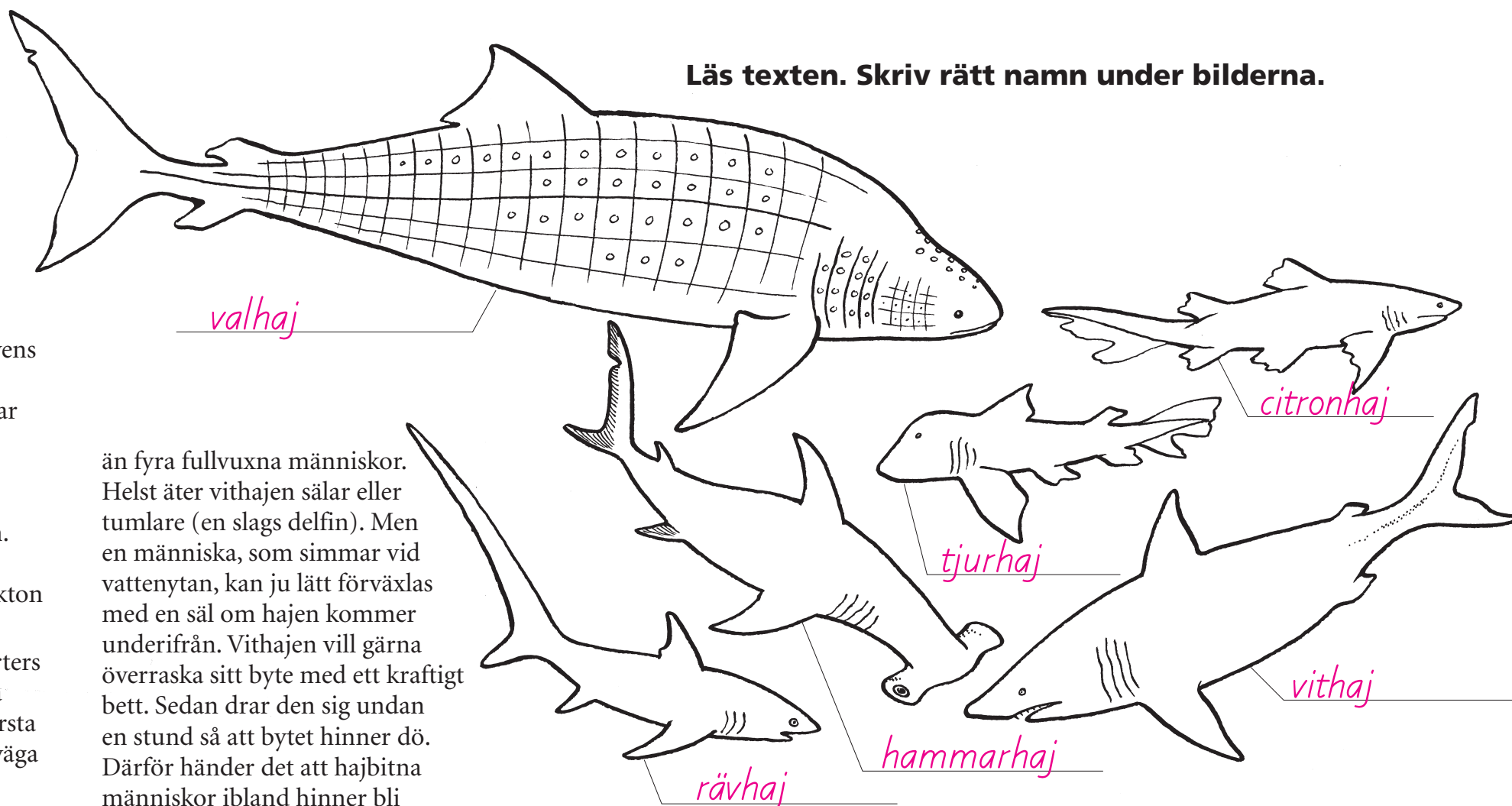
Många hajar ser dåligt, men däremot har de ett väldigt bra luktsinne. Särskilt duktiga är de på att känna lukten av blod. Hajen har också bra känsel som gör att den märker en sprattlande fisk på långt avstånd.

De flesta hajar är helt ofarliga för människor, men ändå blir ett hundratal människor varje år angripna av hajar.

Vithajen är en av de hajar som brukar kallas människoätare. Den kan bli åtta meter lång, längre

än fyra fullvuxna människor. Helst äter vithajen säl eller tumlare (en slags delfin). Men en människa, som simmar vid vattenytan, kan ju lätt förväxlas med en säl om hajen kommer underifrån. Vithajen vill gärna överraska sitt byte med ett kraftigt bett. Sedan drar den sig undan en stund så att bytet hinner dö. Därför händer det att hajbitna människor ibland hinner bli räddade innan hajen återvänder för att äta.

Hajarnas gap är fyllda av kraftiga och vassa tänder, som kan skära och hacka bytet till lagom stora munsbitar. Vissa hajar kan ha 3 000 tänder i sin mun. De sitter i flera rader bakom varandra. När en hajtand är utnött lossnar den och sedan växer det snabbt ut en ny tand. På så sätt hinner aldrig hajarnas tänder bli trubbiga. Det händer att en haj hinner tappa 20 000 tänder under sitt liv.

Vithajen räknas som en av de farligaste hajarna och kan bli upp till åtta meter lång. Den hittar du längst ner till höger.

Valhagen är världens största fisk, men den är fredlig och helt ofarlig för människor. Du hittar den längst upp till vänster.

Hajen längst ner till vänster har en väldigt lång stjärtfena. Den kallas rävhaj.

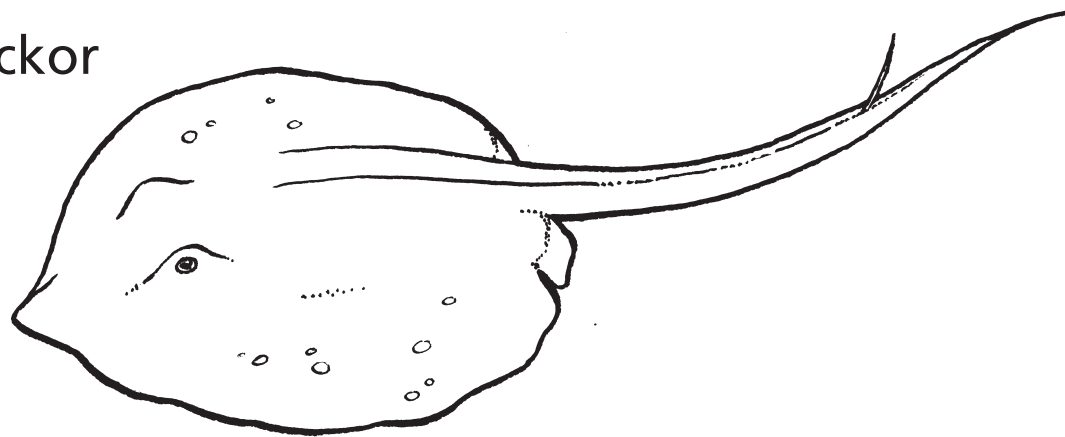
Hajen längst upp till höger är en

citronhaj. Den simmar gärna nära stränderna för att hitta krabbor och rockor att äta.

En hammarhaj kan du hitta mellan rävhajen och vithajen. Du känner igen den på att huvudet liknar en hammare. Hammarhajen räknas också till en av de farligaste hajarna.

Hajen mellan valhagen och citronhajen är den farliga tjurhajen. Den kan leva både i salt havsvatten och i sött flodvatten.

Rockor

Spöklikt tar sig rockorna fram genom de mörka haven. De ser nästan ut att flyga i vattnet med sina stora vingar. När de inte simmar ligger de ofta gömda på botten. Där kan de ligga timme efter timme, delvis täckta av sand.

Störst av alla rockor är djävulsrockan. Den har två hornliknande utväxter vid munnen, därför har den fått namnet djävulsrocka. Den kan bli nästan 6 meter bred och väga 2 500 kilo. Djävulsrockorna är duktiga simmare och ibland kan man se dem göra nästan 5 meter höga hopp över vattenytan. De landar med ett dån på vattenytan och utstöter ett läte som kan höras flera kilometer. Ingen vet varför djävulsrockan gör på det här viset, men det sägs att den ibland föder sina ungar medan den hoppar. Trots att djävulsrockan är så stor och skräckinjagande är den helt ofarlig. Den äter helst kräfter och

tänderna är trubbiga så att den ska kunna krossa kräftorna när den tuggar. En rocka som däremot kan vara farlig för människor är stingrockan. Den anfaller aldrig en människa, men försvarar sig om den blir rädd. Som vapen har den en tagg som sitter på stjärten. Taggen innehåller ett mycket starkt gift.

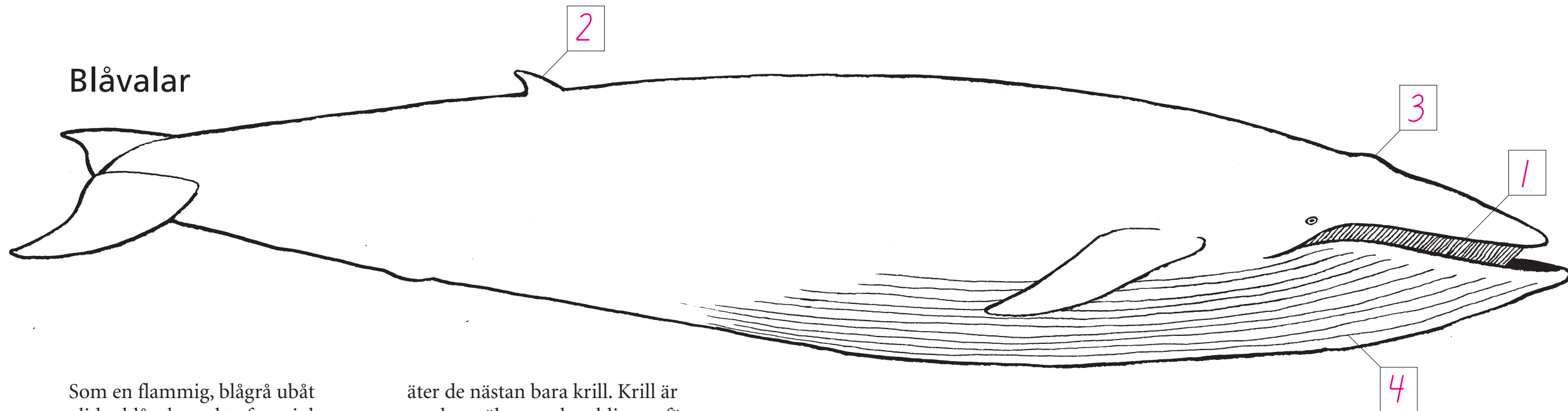
Ibland händer det att en stingrocka simmar in och lägger sig på botten vid någon badstrand, där det bara är 1 meter djupt vatten. Om någon människa då kommer simmande över rockan kan den bli rädd och sticka till med den 30 centimeter långa taggen. I Australien har det hänt att människor har dött sedan de har blivit stuckna av stingrockor. Den största stingrockan finns i Stilla havet. Den kan bli 4,5 meter lång och 2 meter bred och den kan väga över 340 kilo.

Ringa in det svar som är rätt.

Brukar djävulsrockor gå till anfall mot människor?	Ja	Nej
Har stingrockor en giftig tagg på stjärten?	Ja	Nej
Kan en stingrocka bli 5 meter bred?	Ja	Nej
Kan vithajar vara farliga för människor?	Ja	Nej
Ser hajar bra?	Ja	Nej
Kan en haj ha 3 000 tänder i sin mun?	Ja	Nej
Brukar hajar tappa tänder som blir utnötta?	Ja	Nej
Vad brukar djävulsrockor äta?	Kräfter	Bläckfiskar
Hur långa kan de största hajarna bli?	14 meter	18 meter
Ligger rockor ibland gömda på havsbotten?	Ja	Nej
Brukar valhajar äta bläckfisk?	Ja	Nej
Vilken rocka är störst?	Stingrockan	Djävulsrockan
Vad är vithajarnas älsklingsrätt?	Människor	Sälar
Har hajar bra luktsinne?	Ja	Nej
Är stingrockan den största av alla rockorna?	Ja	Nej
Kan djävulsrockor hoppa flera meter upp i luften?	Ja	Nej

Blåvalar

Som en flammig, blågrå ubåt glider blåvalen sakta fram i de djupa haven. Mil efter mil tar den sig fram. Ibland kan man se hur den kommer upp till ytan för att hämta luft. Först sprutar den ut en 10 meter hög stråle av vattenånga ur sina två hål på ryggen. Sedan andas den in igen genom hålen och dyker åter ner i djupet.

Valarna pratar med varandra med hjälp av brummande ljud. De kan höra varandras ljud på många mils avstånd.

Blåvalen är världens största djur. Den kan bli 33 meter lång och väga 150 ton. Det är tyngre än 100 bilar. Redan som nyfödd är blåvalen hela 7 meter lång.

Blåvalar finns i alla stora hav. De förflyttar sig mellan de iskalla polarhaven och de varma haven. I de varma vattnen parar de sig och sedan flyttar de till polarvattnen, där det finns gott om mat. Där

äter de nästan bara krill. Krill är en slags räka som kan bli ungefär 7 centimeter lång. När de har ätit sig tjocka och feta flyttar de tillbaka till varma vatten för att föda sina ungar. Valhonan får en enda unge som diar sin mamma i 6–7 månader. Under tiden ungen diar simmar de sakta tillbaka till de kalla polarhaven. Där får den halvårsgamla blåvalsungen börja äta krill, precis som alla andra blåvalar.

För 100 år sedan fanns omkring 200 000 blåvalar. Sedan började människor jaga valar allt mer. Valarna dödades, styckades och kokades. Av varje val fick man många tusen liter valolja, som kunde användas till mat eller tvål. Blåvalen höll på att bli utrotad. När blåvalen blev fridlyst, år 1965, fanns det bara omkring 6 000 valar kvar. Nu verkar det som om blåvalarna blir fler igen.

Läs texten. Skriv rätt siffror i rutorna.

1. I munnen har valen ett slags filter som kallas barder. Först gapar valen stort så att massor av vatten och krill forsar in i munnen. Sedan silar den vattnet ut genom barderna så att krillen stannar kvar i munnen.
2. Blåvalen har en väldigt liten ryggfena långt bak på ryggen.
3. Precis som alla andra valar, andas blåvalen luft genom en öppning på ryggen.
4. Blåvalen har fullt med veck under hakan och magen. När valen äter blir den mycket tjockare och då dras vecken ut.

Svara på frågorna.

Hur långa kan blåvalar bli? De kan bli 33 meter.

Hur andas blåvalar? De andas genom en öppning på ryggen.

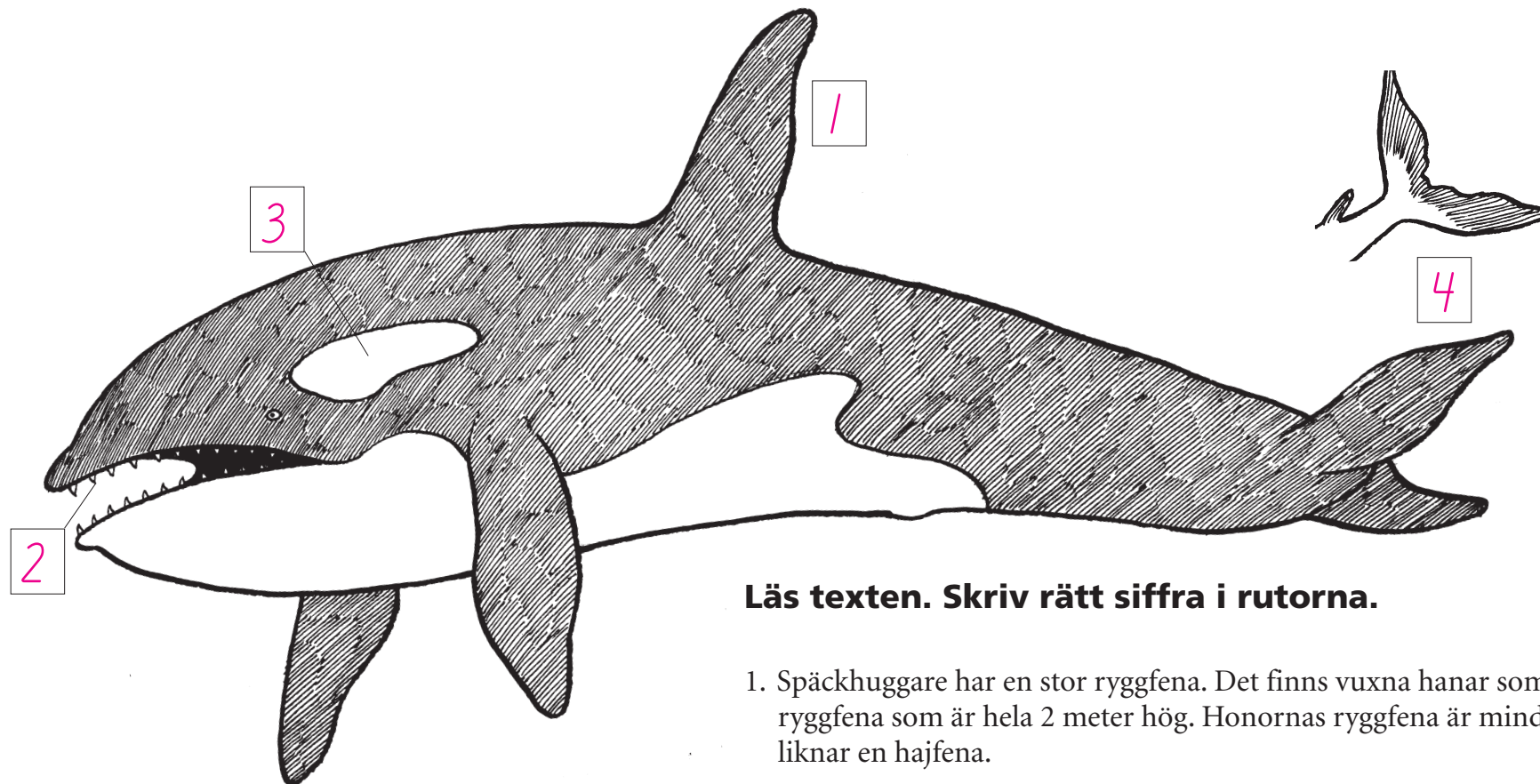
Späckhuggare

Gruppen av späckhuggare är på jakt. De har upptäckt ett stim med laxar och nu samarbetar de för att stänga in fiskstimmet närmare land. Med hjälp av visslingar och andra ljud meddelar de sig med varandra. Sedan de skickligt har omringat stimmet börjar de hugga in på maten. Lax efter lax blir slukad av de hungriga späckhuggarna. När alla i gruppen har ätit sig mätta vänder de plötsligt om och simmar tillbaka ut mot djupare vatten.

Späckhuggare äter gärna fisk, bläckfisk, sälar och pingviner. En stor späckhuggare behöver 200 kilo mat varje dag. De är mycket skickliga jägare och ofta blir de duktiga på att fånga ett särskilt sorts bytesdjur. Vissa späckhuggare blir experter på att tippa ner sälar från isflak, andra blir skickliga på att snappa åt sig sjölejon från strandkanten eller kanske omringa fiskstim.

Späckhuggarna lever och jagar i grupper. En grupp kan innehålla allt från 4 till 40 djur. När gruppen blir alltför stor delar den på sig.

Hanen är störst. Han kan bli 9 meter lång och väga 4 500 kilo. Trots att späckhuggarna är så stora är de både snabba och smidiga. En vuxen späckhuggare kan simma 55 kilometer i timmen och hoppa flera meter upp i luften. Vid 10 års ålder kan honan få sin första unge. Ungen diar sin mamma ett helt år och sedan stannar den i sin flock. Det dröjer oftast flera år innan honan får någon ny unge igen. I genomsnitt föder späckhuggarhonorna en unge vart åttonde år. Som mest kan en späckhuggare bli hela 100 år gammal.

Läs texten. Skriv rätt siffra i rutorna.

1. Späckhuggare har en stor ryggfena. Det finns vuxna hanar som har en ryggfena som är hela 2 meter hög. Honornas ryggfena är mindre och liknar en hajfena.
2. Späckhuggarens mun är fylld av vassa tänder. Tanderna används till att slita sönder bytet, kanske en stor fisk eller en säl.
3. Man kan lätt känna igen späckhuggaren på den stora vita fläcken som sitter ovanför ögat.
4. Hos valar är stjärtfenan vinklad åt samma håll som vattenytan. Hos fiskar är stjärtfenan vänd åt andra hållet.

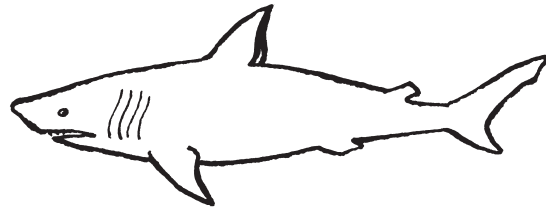
Svara på frågorna.

Vad tycker späckhuggare om att äta? De äter gärna fisk, bläckfisk, sälar och pingviner.

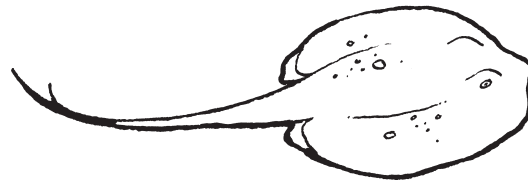
Hur gammal kan en späckhuggare bli? En späckhuggare kan bli 100 år gammal.

**Vilket havsdjur är det? Läs meningarna.
Skriv rätt siffra under bilderna.**

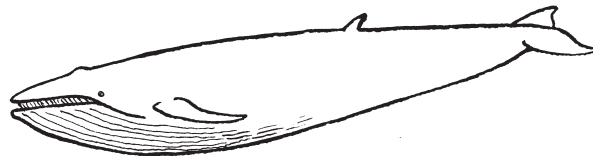
1. Min nyfödda unge är 7 meter lång.
2. Vi visslar när vi pratar med varandra.
3. Jag ligger ofta gömd på botten.
4. Jag har fullt med veck under hakan och magen.
5. I min mun kan det finnas flera tusen vassa tänder.
6. Jag har stora vita fläckar ovanför ögonen.
7. Människor har dött när de stuckit sig på mig.
8. Ibland kallas jag havens jägare.
9. När jag simmar ser det ut som om jag flyger fram med mina stora "vingar".
10. Jag äter helst krill.
11. När vi jagar är vi många som hjälper varandra.
12. På min stjärt sitter en vass och giftig tagg.
13. Det händer att man kallar mig människoätare.
14. Jag är världens största djur.
15. Blir jag riktigt gammal kan jag leva tills jag blir 100 år.
16. Jag är duktig på att känna lukten av blod.

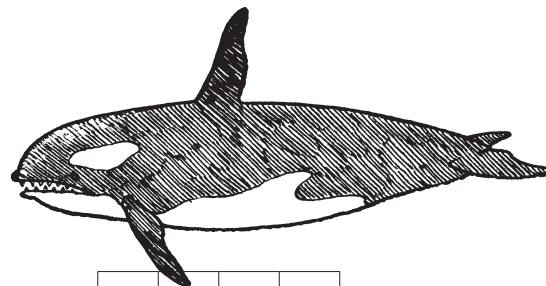
5	8	13	16

3	7	9	12

1	4	10	14

2	6	11	15

Ubåten, del 1

Äntligen var morfar klar med sin lilla ubåt. Nu låg den där och guppade så fint på vattenytan medan jag och min lillebror stod på bryggan och beundrade den röda lilla farkosten.

Min morfar är uppfinnare och han hade jobbat flera år med att göra en liten ubåt som man kunde fånga musslor med. Längst fram på ubåten satt en lång mekanisk arm att plocka musslorna med och dessutom en stor korg där man kunde lägga dem. På ovansidan av ubåten fanns en stor glaskupol och i ubåten var det plats för två personer.

Morfar bor ensam på en liten ö i Stilla havet. Ibland tar han sin motorbåt till en ö i närheten för att köpa mat och annat som han behöver. Mamma säger att det är livsfarligt för en man i morfars

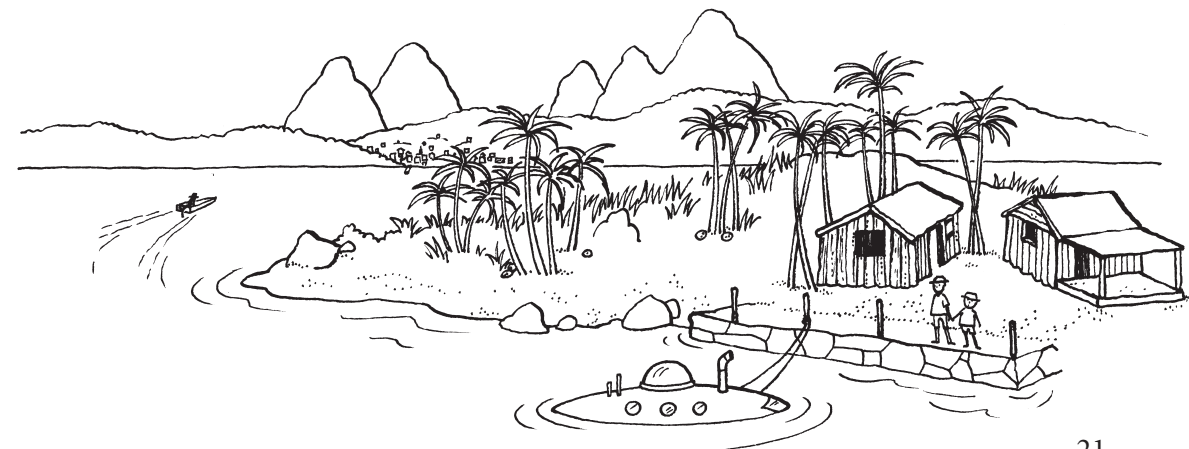
ålder att bo där ensam. Han bara skrattar och säger att det är farligare i Göteborg, med alla bilar som åker hit och dit och bara längtar efter att få köra över en.

Jag och min lillebror, Jonathan, hade sommarlov och vi skulle få vara på morfars ö hela sommaren. Vilken härlig semester, men flygresan var jobbig. Den tog mer än ett dygn och vi bytte flygplan fyra gånger. Men till slut var vi framme på ön där morfar bodde.

Nu stod vi alltså och beundrade morfars ubåt. Vi hade redan hunnit vara hos morfar en vecka och han hade åkt i väg med båten för att handla mat.

– Vet du hur man kör en sån där? undrade Jonathan.

– Javisst! svarade jag. Morfar har visat mig. Vi kan väl sätta oss i den så ska jag visa dig hur man gör.

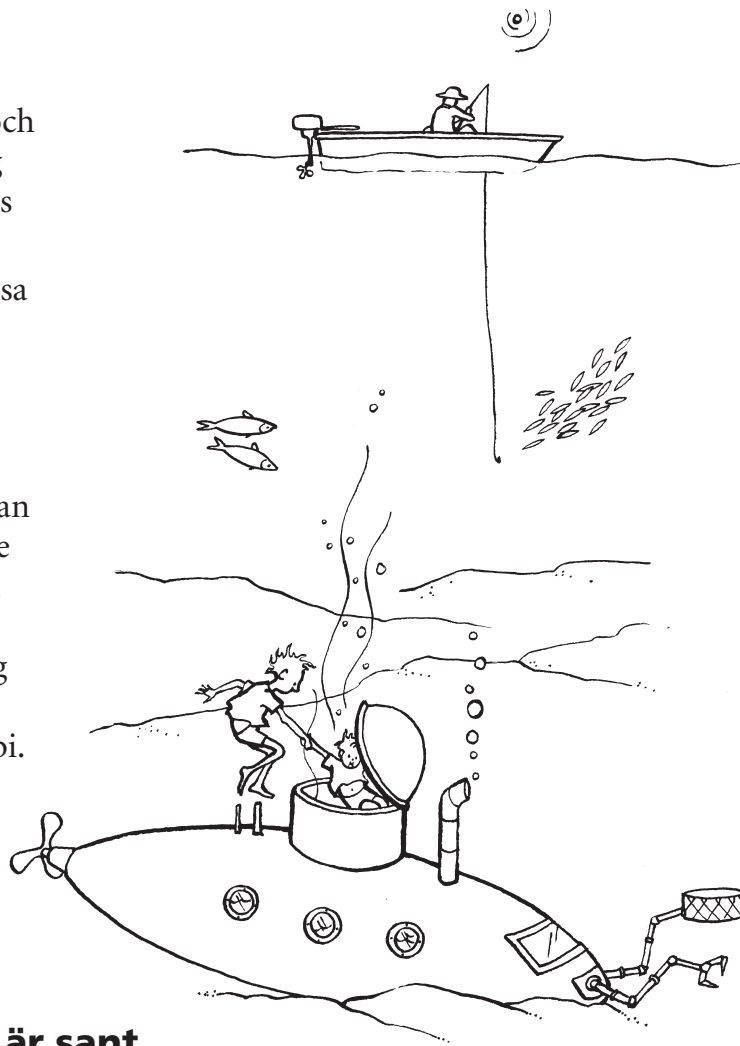

Vi öppnade luckan till ubåten och satte oss på de sköna sätena. Jag tryckte på en blå knapp och vips stängdes luckan.

– Vi kan väl ta en liten provtur, sa Jonathan.

– Okej! En liten tur då, svarade jag.

Jag vred på nyckeln så att den elektriska motorn startade. Sedan drog jag i en spak. Det bubblade i vattnet kring ubåten och strax började vi sjunka. En helt ny värld under vattnet öppnade sig framför oss. Vi såg små stim av blåskimrande fiskar simma förbi. En liten bläckfisk tog sig sakta fram längs botten och en kräfta gömde sig i ett snäckskal.

Sätt kryss för det som är sant.

- ☐ Flygresan tog mindre än ett dygn.
- ☐ I ubåten fanns det plats för fem personer.
- ☒ Morfar bodde på en ö i Stilla havet.
- ☐ På morfars ö bodde det bara 100 personer.
- ☒ På ubåten fanns en lång arm som man kunde plocka musslor med.
- ☒ Mamma tyckte inte om att morfar bodde ensam på ön.
- ☐ Barnen hade ingen mamma eller pappa. Därför bodde de med sin morfar.
- ☒ Morfar hade åkt i väg för att handla mat.
- ☐ Ingen av barnen kunde köra en ubåt.
- ☒ När de dök ner med ubåten kunde de se en liten bläckfisk.

Ubåten, del 2

Plötsligt såg vi en stor skugga röra sig på botten. Vi tittade upp och där simmade en flera meter lång hammarhaj.

– Hammarhajar är farliga, sa Jonathan oroligt. Det har morfar sagt.

– Dummer! snäste jag. Vi är säkra i ubåten. Hajar kan väl inte bita genom plåt och glas heller.

Men egentligen blev jag också rädd. Hammarhajen var förskräckligt stor och den såg väldigt hungrig ut.

Så plötsligt tog hajen fart mot oss. Den öppnade sitt gap och högg till mot ubåten. Vi skakade till av smällen och ubåten stannade, men hajen kunde inte komma åt oss. Till slut tröttnade hajen och simmade i väg.

– Det är nog bäst att vi åker hem så att inte morfar blir orolig, sa jag och vred om nyckeln för att starta motorn.

Ubåten rörde sig inte ur fläcken. När hajen försökte komma åt oss skadade den ubåten. Hur jag än försökte så ville motorn inte starta. Vi satt fast på botten.

Vi väntade länge. Jag försökte trösta Jonathan, men det var inte

lätt. Han grät och jag var livrädd att vi snart skulle få slut på luft. Ingen visste var vi var, så det skulle inte bli särskilt lätt att hitta oss.

Då såg vi en båt uppe vid vattenytan. Kanske var det morfars båt. Han var väl på väg tillbaka från ön med marknaden. Båten stannade strax intill oss och vi kunde se ett ankare sjunka ner mot botten.

– Morfar har kanske upptäckt oss! ropade Jonathan glatt.

Snart förstod vi att han inte alls hade sett oss. Han hade bara stannat för att fiska en stund. Vi såg en metrete med en krok åka ner i vattnet. Längst ut på kroken satt en räka. Räkor är bästa betet, brukar morfar alltid säga.

Vi skulle bli tvungna att försöka öppna luckan och simma upp till morfar. Jag tryckte på luckan, men den gick inte att öppna.

– Vattentrycket är för stort här nere, sa jag högt för mig själv.

För att få upp luckan var vi tvungna att fylla ubåten med vatten. Då skulle det bli samma tryck i ubåten som utanför och vi skulle kunna öppna luckan. I taket, strax ovanför mitt huvud, fanns en gummiplugg.

Jag slet bort pluggen och så började det rinna in vatten. Vattnet steg sakta. Snart hade det kommit upp till midjan på oss och efter ytterligare en stund ända upp till hakan. Då slutade plötsligt vattnet att stiga. Nu hade vi fått samma tryck i ubåten som utanför.

– Håll andan, sa jag till Jonathan och sedan tryckte jag på luck-öppnarknappen igen. Luckan öppnades och luften som var kvar i ubåten bubblade ut. Jonathan och jag skyndade oss att simma mot vattenytan.

När vi dök upp ur vattnet strax intill morfars båt blev han väldigt

förskräckt. Morfar hjälpte oss upp i båten och vi torkade oss med en gammal handduk.

– Var kom ni ifrån? undrade han.

– Din ubåt ligger där nere på botten, sa jag skamset. Den är förstörd.

– Det är ingen fara, svarade morfar. Den tål vatten. I morgon tar jag på mig min dykardräkt och simmar ner och lagar den.

Morfar kunde visst aldrig bli arg. Vi kramade honom hårt. På kvällen när vi hade kommit hem till ön, delade vi på en jättestor vattenmelon för att fira att vi hade blivit räddade.

Svara på frågorna.

Varför gick ubåten sönder?

En hammarhaj högg till mot ubåten och skakade den.

Varför stannade morfar med sin båt alldeles ovanför ubåten?

Han stannade för att fiska en stund.

Vad gjorde barnen för att kunna öppna luckan?

Slet bort en plugg så att vatten rann in i ubåten.

Havskryss

1. En stingrocka kan bli ____ meter bred.

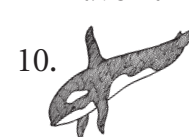
3. En sorts haj som ibland kallas människoätare.

4. En person som har till yrke att fänga fisk.

5. När rockor simmar ser de nästan ut att _____ i vattnet.

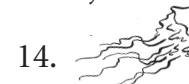

9. En slags räka som är blåvalarnas favoritmat.

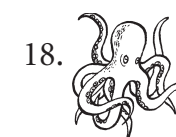
12. Färg som är vanlig på alger.

13. Världens största djur.

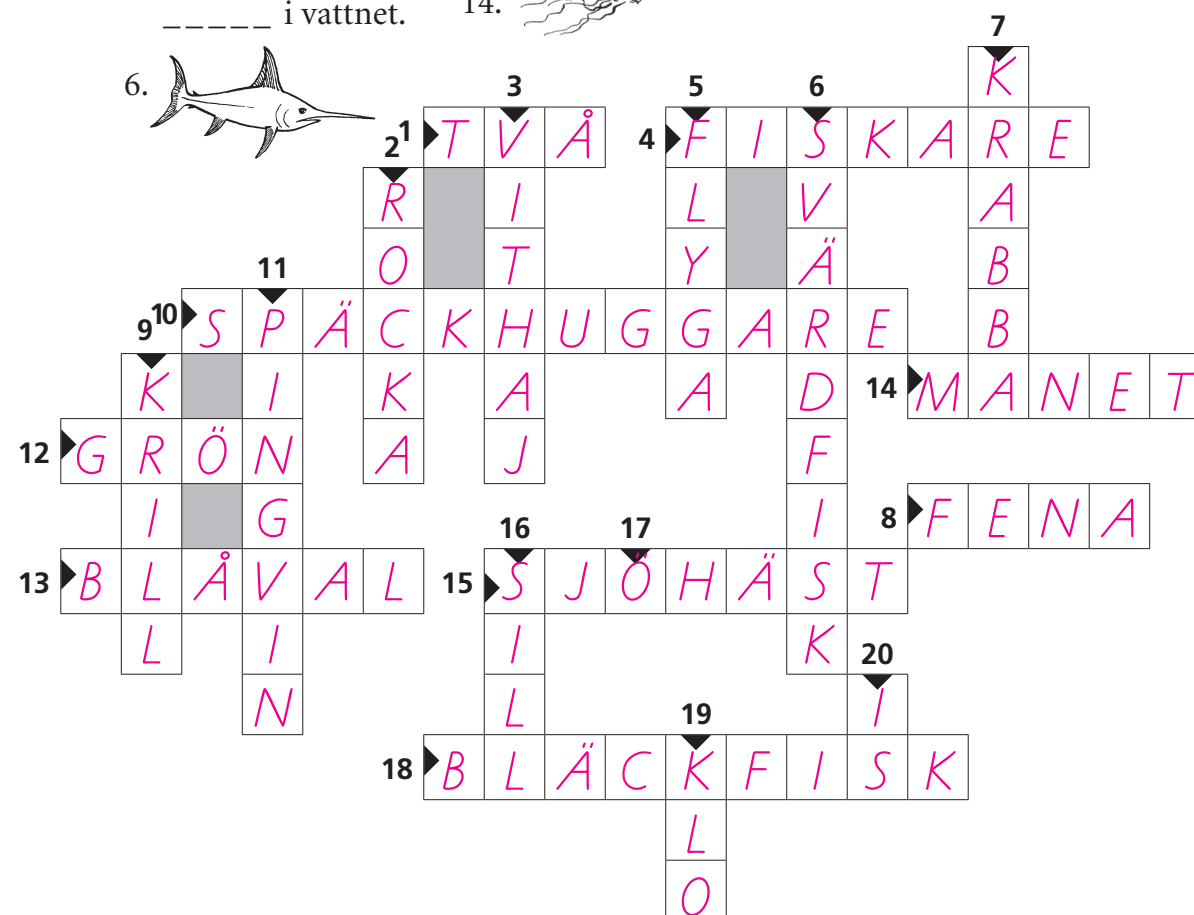

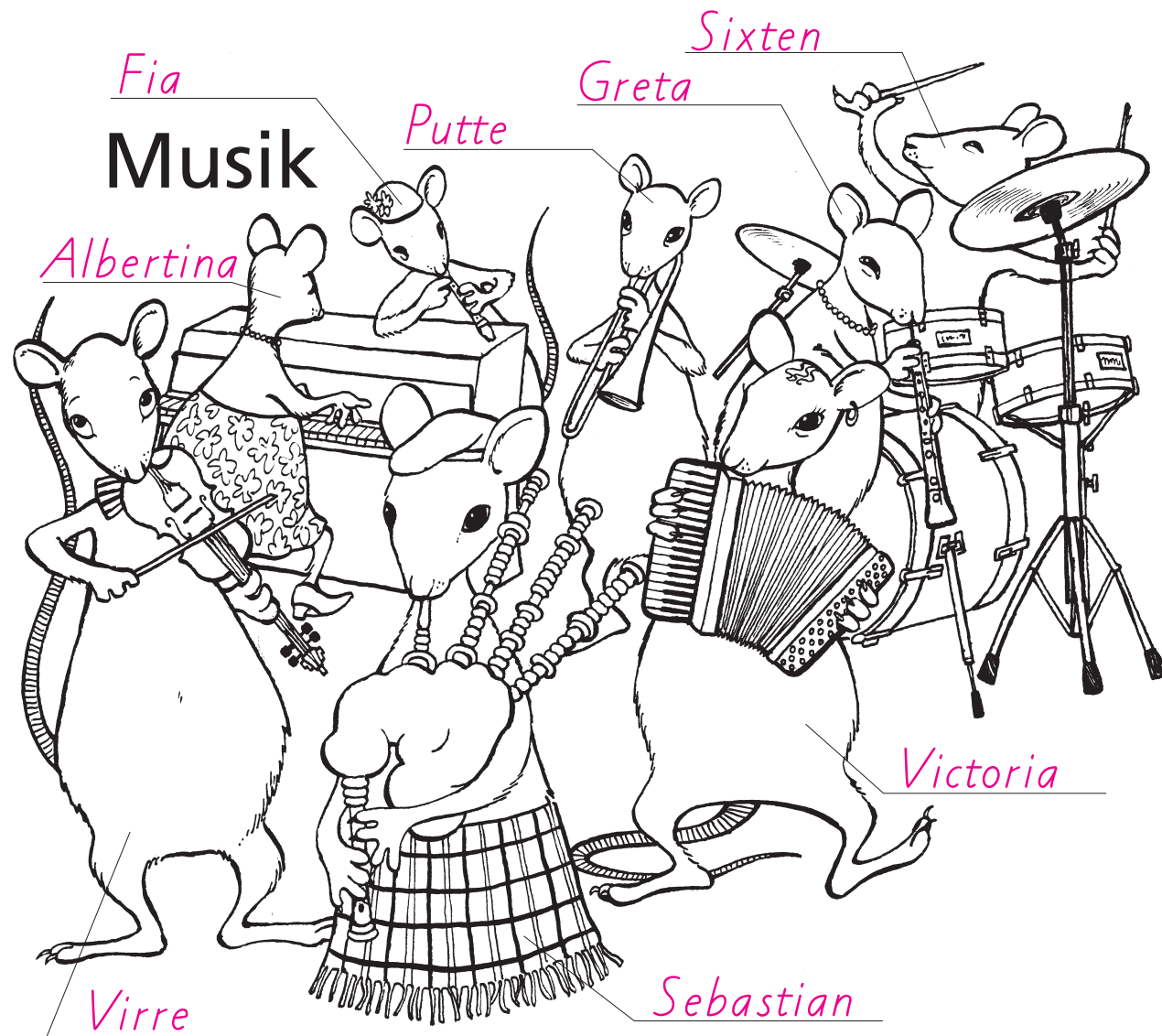
16. En silverblänkande fisk som gärna simmar i stora stim. Den äter gärna plankton.

17. Land som finns mitt ute i havet.

20. Fruset vatten.

Läs texten och försök lista ut vad råttorna heter. Skriv rätt namn på raderna.

Albertina är en mästare på sitt instrument. När hennes fingrar träffar tangentera på pianot klingar vackra toner ut i lokalen.

Stråken glider över strängarna när Virre spelar på sin fiol. När han hör de vackra tonerna drömmer han om sköna sommarängar.

Sixten är vildast av alla. Hans trumstockar studsar än hit och än dit. Virveltrummorna smattrar, cymbalerna klingar och ibland stampar Sixten till så att bastrumman dundrar.

Greta har ett märkligt instrument. Det ser ut som ett stort rör, med ett litet rör att blåsa i. Det kallas oboe. När Greta blåser i sin oboe hörs mörka, knarrande toner.

När Putte blåser i sin trombon drar han i bygeln. Han sträcker ut armen och tonerna blir mörka. När han drar bygeln mot sig blir tonerna ljusa.

Från Fias blockflöjt kommer förtrollande, vacker musik. Ibland spelar hon så fint att de andra tystnar och bara lyssnar.

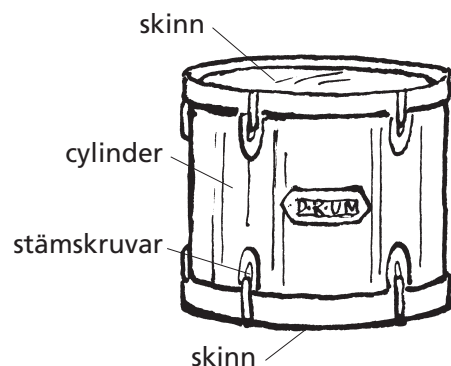
Sebastian marscherar fram och tillbaka. För att få ljud i säckpipan klämmer han med armen på den rutiga säcken. Då blir det många olika toner på samma gång. Man kan nästan tro att det är en hel orkester i Sebastians säckpipa.

Victorias dragspel har tangenter och knappar. Från dragspelet kommer melodier både när hon drar ut bälgen och när hon trycker ihop den.

I rutan finns namnen på orkesterns olika instrument gömda. Det finns nio stycken. Ringa in namnen. De kan stå vågrätt eller lodrätt.

B	A	F	I	O	L	K	R	I	M	M	V
A	C	T	O	D	P	I	A	N	O	B	I
R	Y	I	S	R	O	B	O	R	T	A	R
R	M	D	Ä	A	M	O	B	O	E	U	V
T	B	A	C	G	R	N	A	C	K	P	E
R	A	Ö	K	S	V	A	R	N	E	N	L
E	L	S	P	P	I	L	M	I	C	A	T
N	I	T	I	E	L	A	T	T	O	N	R
Å	R	A	P	L	A	V	I	N	R	Ö	U
R	Ö	D	A	T	R	O	M	B	O	N	M
B	L	O	C	K	F	L	Ö	J	T	A	M
O	L	D	K	O	L	Ö	J	T	T	M	A

Trummor

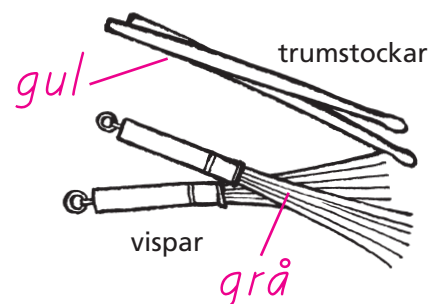
Läs texten och måla.

Från bastrumman kommer en mörk och mäktig klang. Trummisen trampar med foten på pedalen så att en klubba slår på skinnet. Måla bastrummans cylinder röd.

På de andra trummorna och cymbalerna slår man med trumstockar av trä eller ibland med en slags trumstock som består av en massa strån av metall, en visp. Måla trumstockarna gula och visparna grå.

Det finns tre pukor i trumsetet. De två minsta sitter ovanpå bas-trumman och kallas hängpukor. Den största pukan står på golvet intill bastrumman och kallas golvpuka. De tre pukorna har olika toner. Den minsta pukan har den ljusaste tonen och den

En trumma består av en cylinder med skinn på både ovansidan och undersidan. Med hjälp av stämskruvarna spänner man skinnet så att man får rätt ton i trumman.

största pukan har den mörkaste tonen. Pukorna har ibland dubbla skinn med olja mellan. Då blir det bättre ljud och dessutom håller skinnet bättre. Måla hängpukornas cylindrar blå och golvpukans cylinder brun.

Ljudet från virveltrumman låter "frassligt". Det beror på att det ligger spiraler av metall mot trummans undre skinn. Måla virveltrummans cylinder grön.

I ett trumset brukar det ofta finnas tre olika sorters cymbaler. Hi-haten består egentligen av två cymbaler som sitter monterade mot varandra på ett ställ. Trummisen kan slå med trumstocken på hi-haten och förändra ljudet med hjälp av fotpedalen. Men trummisen kan

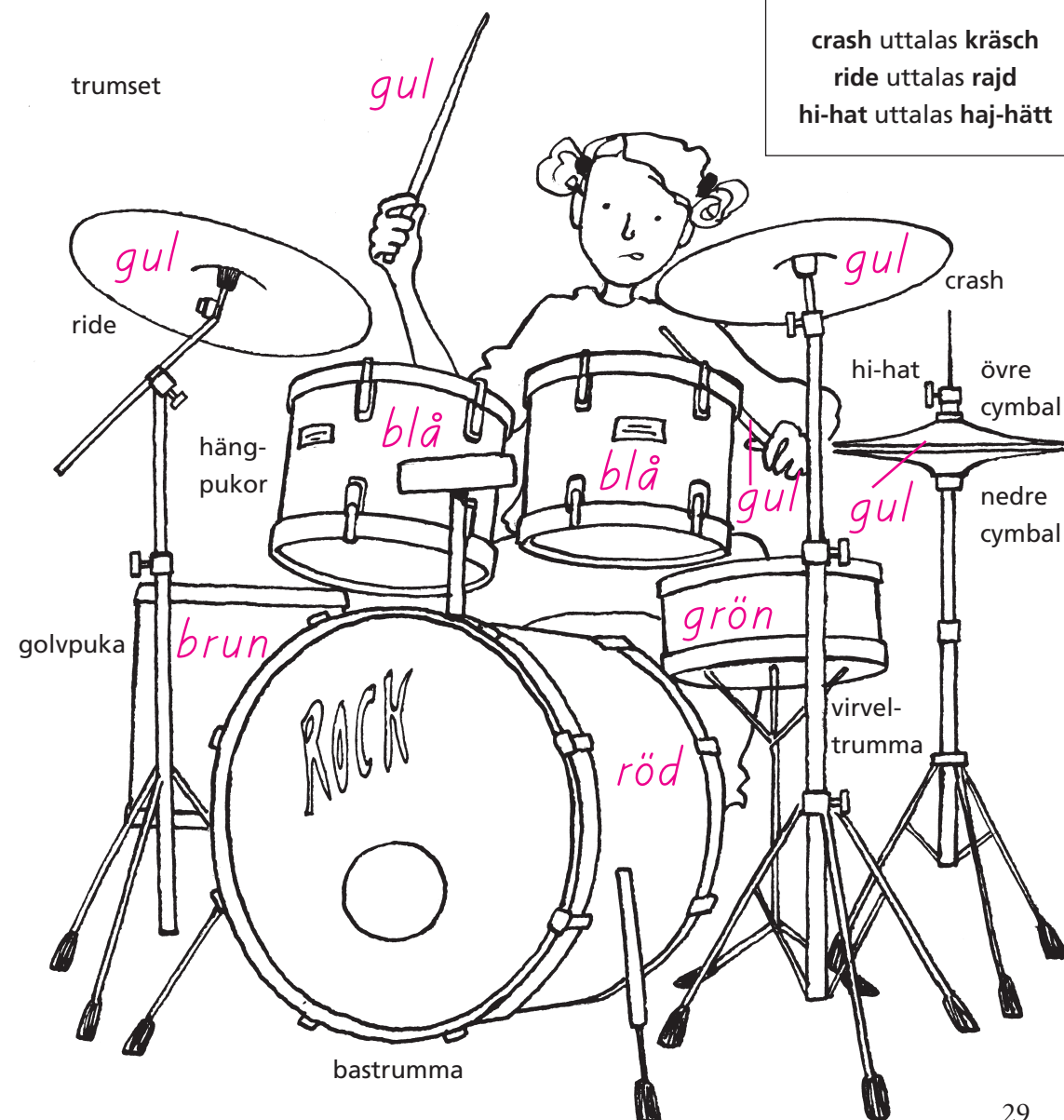
också slå ihop de två cymbalerna med hjälp av fotpedalen, så att det blir en kort smäll.

Det finns ytterligare två cymbaler, en liten som kallas crash och en stor som kallas ride. När trummisen slår på crashcymbalen med trumstocken hörs ett kraschande, ekande ljud.

På ridecymbalen använder man en trumstock eller en visp för att få en "ridande" rytm. Det engelska ordet ride betyder rida. Måla alla cymbalerna gula.

Du väljer själv vilka färger trummisen ska ha på sina kläder.

Så här uttalas det:
crash uttalas krasch
ride uttalas rajd
hi-hat uttalas haj-hätt

Bandet, del 1

Hej!

Jag heter Rasmus. För flera år sedan, när jag fyllde fem år, fick jag en gammal elgitarr i födelsedagspresent av min morbror. Mamma tyckte att det var en väldigt dum present att ge till en femåring, men jag älskade min gitarr från första början.

Min morbror visade hur jag skulle spela och jag tränade varje dag. Mamma skaffade hörlurar till mig. Då kunde jag lyssna till min gitarr genom hörlurarna och så tyckte mamma att det var skönt att slippa höra ljudet (som hon kallade det).

För varje år som gick blev jag bättre och bättre på att spela, men det var ingen annan än jag själv som hörde min musik. Jag lyssnade ibland på radio och spelade samtidigt på min gitarr. Jag drömde att jag var med i ett berömt band och att tusentals människor satt i publiken och lyssnade. Jag kunde nästan höra hur de hurrade och applåderade. Men när musiken i radion tystnade vaknade jag upp ur min dröm och upptäckte att jag fortfarande satt vid köksbordet i vår lilla lägenhet och plinkade på min gamla elgitarr.

I vår klass har vi klassens timme ibland. Då är det alltid några i klassen som uppträder för de andra. Jag brukar aldrig uppträda. Det är aldrig någon som vill uppträda tillsammans med mig och jag törs inte ensam.

Men en morgon när jag kom till skolan blev jag väldigt överraskad. Emma, i min klass, rusade mot mig när jag kom gående över skolgården. Hon frågade mig om jag ville vara med i deras band. Någon i klassen hade sett att jag hade en gitarr och eftersom ingen annan spelade gitarr behövde de ha mig med. Jag blev väldigt glad. Äntligen skulle jag få spela på riktigt.

Vi tränade hela veckan, Emma, Fredrik, Alice och jag, och snart var det fredag och klassens timme. Jag var väldigt nervös när det var vår tur. Det var alldeles tyst

i klassrummet när Fredrik stilla började spela de första tonerna på pianot. Sedan släppte vi loss och spelade, som om vi aldrig hade gjort något annat. Jag var inte ett dugg nervös längre. I stället njöt jag av att få stå framför en publik och uppträda. Flera i klassen började klappa i takt och alla verkade gilla vår musik, alla utom Ville. Han satt längst bak i ett hörn och såg sur ut. Han var nog avundsjuk för att det inte var han som stod framme i klassrummet och spelade.

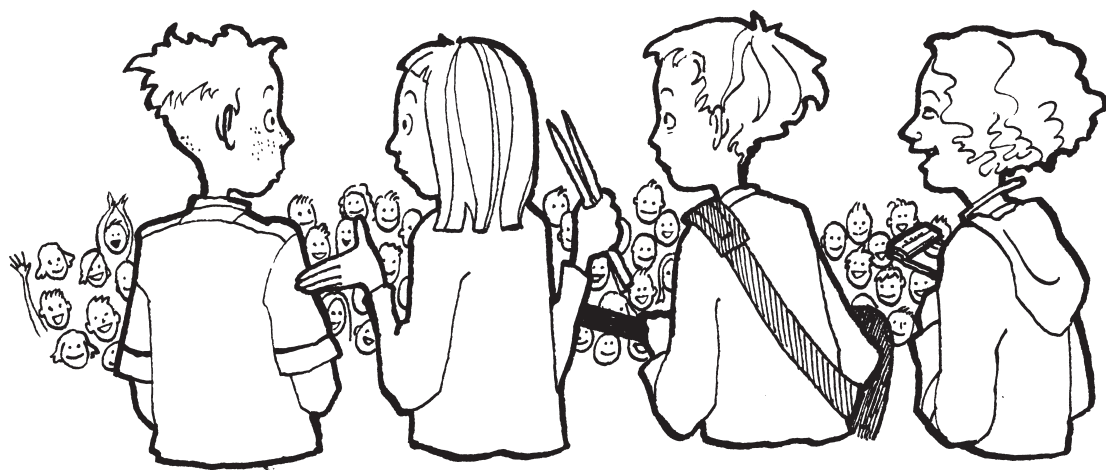
Efter klassens timme kom fröken fram till oss. Hon var väldigt imponerad av vår musik och hon berättade att musikskolan skulle ha en stor konsert i sporthallen om några veckor.

– Ni bara måste vara med, sa hon till oss. Ni kommer att göra succé!

Sätt kryss för det som är sant.

- ☒ Rasmus fick en elgitarr av sin morbror.
- ☒ Rasmus fick sin elgitarr när han fyllde fem år.
- ☐ Rasmus mamma älskade att lyssna när Rasmus spelade.
- ☒ Rasmus drömde ibland att han spelade i ett berömt band.
- ☒ Fredrik spelade piano.
- ☐ Rasmus avskydde att stå framför en publik.
- ☐ Ville klappade takten när bandet spelade.
- ☒ Fröken tyckte att de var väldigt duktiga på att spela.

Bandet, del 2

Nu började vi träna på allvar. Varje dag efter skolan träffades vi hemma hos Alice. Hennes familj har ett garage där vi kunde träna utan att någon blev störd. Vi tyckte nog alla fyra att vi blev bättre och bättre. Jag spelade elgitarr, Fredrik spelade synt, Emma spelade trummor och Alice spelade på en massa konstiga instrument, allt ifrån munspel till grytlock.

Så en lördagskväll var det dags för den stora konserten. Det hade kommit massor med folk till sporthallen. Till och med min mamma, som aldrig hade tyckt om att jag spelade, satt i publiken. Hon såg faktiskt riktigt stolt ut. Det var många som skulle uppträda och vi var sist på listan, men till slut var det äntligen vår tur. Vi sprang in på scenen

och alla i vår klass reste sig upp och applåderade. Sedan blev det tyst och vi satte i gång att spela. Tonerna dånade ut i sporthallen, men det var förskräckliga toner. Någon hade saboterat våra instrument. Det lät prutt ljud ur synten, Emmas trummor var fyllda med makaroner och min gitarr hade gummiband i stället för strängar. Det enda som lät som vanligt var Alices grytlock.

Vi förstod ganska snart vem det var som hade varit framme, för på första bänk i sporthallen satt Ville och flinade och viftade med mina gitarrsträngar.

Jag var nära att börja gråta, men eftersom de andra fortsatte att spela så gjorde jag det också. Det kändes som en evighet innan vi var klara. När musiken äntligen

hade slutat att skrälla ut från högtalarna blev det alldeles tyst i den stora hallen. Jag tittade ner i golvet för att slippa se publiken, men så började någon applådera och sedan några till. Snart ställde sig hela publiken upp och applåderade, jublade och hurrade.

En man med kostym och slips trängde sig fram mot scenen. Han berättade att han var chef för ett

stort skivbolag och att han letade efter talanger. Han tyckte att vi var jättebra och han undrade om vi ville spela in en skiva på hans bolag. Vi visste inte vad vi skulle säga. Vi bara stod och gapade.

Nu hörs våra konstiga låtar jämt på radion. Folk köar till våra konserter var vi än spelar. Det är nog bara jag, och kanske Ville, som tycker att det låter förskräckligt.

Svara på frågorna.

Var höll bandet till när de skulle öva?

De var i garaget hemma hos Alice.

Varför lät det så konstigt när de spelade i sporthallen?

Någon hade saboterat instrumenten.

Det kom prutt ljud ur synten, Emmas trummor var fyllda med makaroner och Rasmus gitarr hade gummiband i stället för strängar.

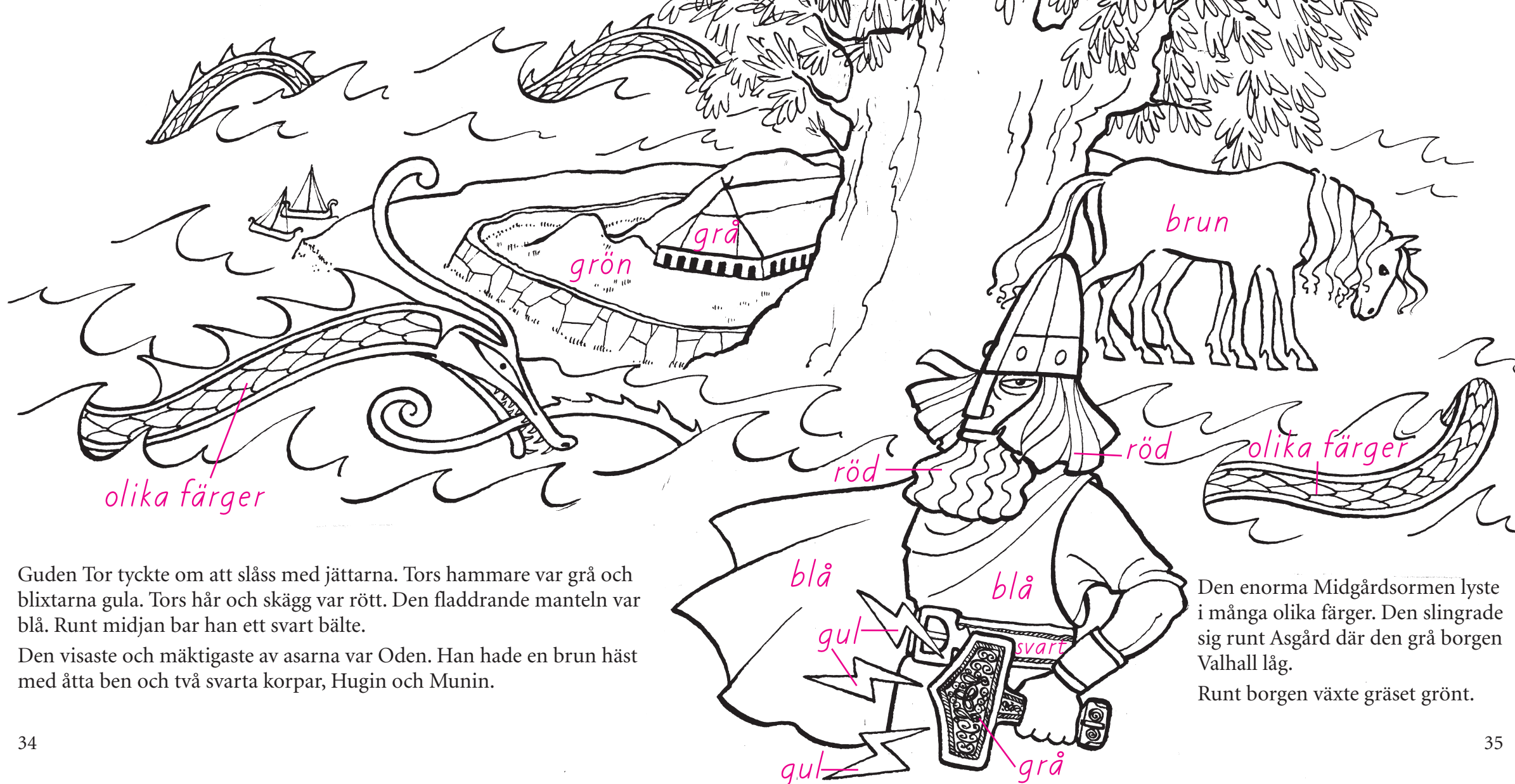
Vem var mannen i kostym och slips som trängde sig fram till scenen?

Han var chef för ett stort skivbolag.

Nordiska gudar

Titta på bilden. Läs texten och måla.

För länge, länge sedan trodde folk i Norden på flera olika gudar. Gudarna kallades asar. Man tänkte sig att asarna bodde i Asgård, som vaktades av Midgårdsormen. Några av de viktigaste gudarna var Oden, Tor, Frej och Tyr.

Guden Tor tyckte om att slåss med jättarna. Tors hammare var grå och blixarna gula. Tors hår och skägg var rött. Den fladdrande manteln var blå. Runt midjan bar han ett svart bälte.

Den visaste och mäktigaste av asarna var Oden. Han hade en brun häst med åtta ben och två svarta korpar, Hugin och Munin.

Den enorma Midgårdsormen lyste i många olika färger. Den slingrade sig runt Asgård där den grå borgen Valhall låg.

Runt borgen växte gräset grönt.

Valhall

Läs texten och svara på frågorna.

Valhall var en jättestor borg vars tak var täckt av gyllene sköldar. Borgen hade 540 dörrar. Dörrarna var så breda att 800 man kunde gå in samtidigt genom var och en av dem. I den här borgen bodde Oden. Det var kanske tur för Oden att borgen var så stor, för han hade alltid så många gäster.

De som kämpade och dog i strid kom till Valhall. Där fick de leva ett härligt liv. På dagarna tävlade de och lekte krig på den stora gräsplanen, Idavallen. På kvällen när de kom hem till Valhall läkte genast alla sår de fått under dagen. De fick äta och dricka så mycket de ville och blev upppassade av vackra flickor, valkyrior.

Oden hade gott om mat. Varje dag kokades Odens gris, Särимner, och hans fläsk räckte åt alla. Nästa morgon var Särимner pigg och levande, men på kvällen var det dags att bli kokad igen. Så fortsatte hans liv dag efter dag.

1. Beskriv den jättelika borgen Valhall, där guden Oden bodde.

Valhall var en stor borg med 540 breda dörrar. Borgens tak var täckt med gyllene sköldar.

2. Idavallen var en stor gräsplan. Vad gjorde man där?

De som hade dött i strid tävlade och lekte krig där.

3. När kämparna kom hem till Valhall efter dagens krigslekar hände något märkligt. Berätta!

På kvällen när de kom hem läkte alla krigarnas sår.

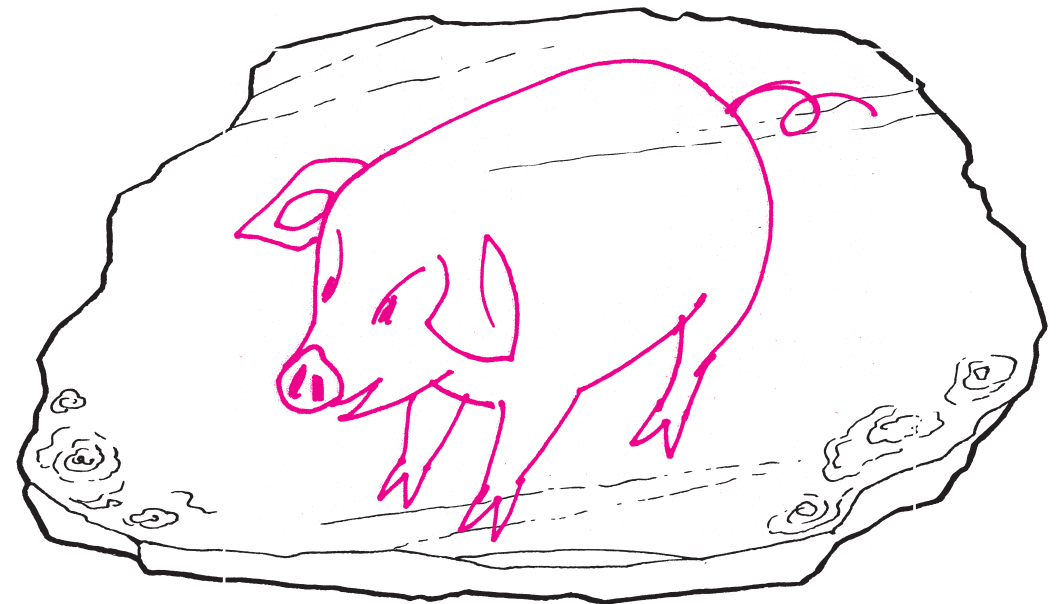
4. Kämparna passades upp av vackra flickor. Vad kallades flickorna?

De kallades valkyrior.

5. Vad var det för märkligt med Odens gris, Särимner?

Varje dag åt de upp Särимner, men på morgonen levde han igen.

Rita grisen Särимner på stenhällen.

Oden

3	8	10	12

Oden var krigets gud. Krigarna ropade till honom före en strid och han bestämde vem som skulle vinna. Den som dog tog han med sig till sitt hem, Valhall, i Asgård.

En dag besökte Oden den vise jätten Mimer. Oden bad att få dricka ur hans brunn som var fylld av visdom och kunskap. Men det ville inte Mimer höra talas om. Oden erbjöd honom sitt ena öga som betalning. Då fick han dricka ur brunnen. Odens öga sänktes ner till brunnens botten och där fick det ligga och se allt som hände i världen. Allt som ögat såg fick Oden också veta. Därför var Oden den kloke guden, med bara ett öga!

Till sin hjälp hade Oden två korpar. Deras namn var Hugin och Munin. Varje morgon skickade han ut dem i världen för att ta reda på allt nytt som hänt. När de återvände satte de sig på Odens axlar och viskade alla nyheter i hans öron.

En häst med åtta ben har du nog aldrig sett. Men just en sådan hade Oden. Han fick den som föl av Loke. Oden tog hand om fölet som växte upp till den bästa hästen av alla. Hästen fick namnet Sleipner. Sleipner kunde springa både i luften, på vattnet och på marken.

Veckodagen **onsdag** har fått sitt namn efter Oden.

Tor

2	5	7	11

Tor var Odens son och den populäraste av alla gudar. Han hade två bockar, Tanngrisne och Tanngnyst och en hammare som hette Mjölner. Det var ingen vanlig hammare. Den hade dvärgarna i underjorden gjort åt honom. Vad Tor än siktade på, när han kastade sin hammare, träffade den alltid sitt mål. När den gjort det kom den tillbaka igen.

Tor var åskans gud. När det dundrade vid åskväder, trodde människorna att det var Tor som var ute och körde med sina bockar genom luften. De järnbeslagna hjulen på vagnen framkallade åskmullret och när blixterna skar genom himlen var det Tor som kastade sin hammare.

Veckodagen **torsdag** har fått sitt namn efter Tor.

Frej

1	4	6	9

Mest älskad av människorna var guden Frej. Han var fredens och fruktbarhetens gud. När våren kom bar man gärna en bild av Frej runt åkrarna för att de skulle ge bättre skörd. Var det torka bad man om regn och när det var för kallt och blött bad man att solen och värmen skulle återvända. Men allra viktigast var bönerna om fred.

Frej hade ett märkligt skepp, Skidbladner. Samma dvärgar som hade gjort Tors hammare, hade också tillverkat detta skepp. Skidbladner hade alltid medvind. Så fort man hissat seglen kom vinden från rätt håll. Alla gudar som fanns (och det var många) rymdes ombord på skeppet. Men det märkligaste var nog att skeppet kunde vikas ihop som en näsduk.

Av dvärgarna hade Frej dessutom fått en gris. Den fick namnet Gyllenborst för att hårborsten (grisens päls) var av lysande guld och kunde lysa upp den mörkaste natt. Gyllenborst drog Frejs vagn och han sprang fortare än någon häst kunde göra, både på land, i luften och på vattnet.

Veckodagen **fredag** har fått sitt namn efter Frej.

Läs texten. Skriv rätt nummer vid de olika bilderna.

1. Fredag påminner om mitt namn.
2. När jag kastade min hammare blixtrade det.
3. De som dog tog jag med till mitt hem.
4. Jag kunde vika ihop mitt skepp som en näsduk.
5. När jag åkte genom luften dundrade åskan.
6. Jag hade en gris som hette Gyllenborst.
7. Torsdag var min dag.
8. Korparna Hugin och Munin viskade alla nyheter i mina öron.
9. Fredens och fruktbarhetens gud kallas jag ibland.
10. Onsdag var min dag.
11. Två bockar drog min vagn.
12. Ett av mina ögon sänktes ner till brunnens botten.

Tor fiskar

En gång när Tor vandrade i jättarnas land, kom han till en jätte som hette Hymer. Hos Hymer fick han sova över natten.

Tidigt nästa morgon skulle Hymer ut och fiska. Tor bad att få följa med, men då skrattade Hymer.

– Skulle du som är så liten, kunna fiska? fick han fram mellan skrattsalvorna.

– Jag fiskar så långt ut på havet och jag tar så stora fiskar att du varken skulle våga eller orka vara med, fortsatte Hymer stöddigt.

Nu blev Tor arg. Först grep han sin hammare för att döda jätten, men sedan fick han en bättre idé.

– Vad ska vi ha på krokarna? frågade Tor.

– Bete får du skaffa dig själv, svarade Hymer.

Då gick Tor ut och vred huvudet av Hymers största ox. Huvudet tog Tor med till båten.

Tor och Hymer rodde långt ut på havet. Då de hade kommit långt utanför Hymers vanliga fiskeställe började jätten känna sig orolig.

– Vi börjar närma oss havet där Midgårdsormen finns, varnade Hymer.

– Bra, svarade Tor och rodde en bit till innan han slängde ut ett rep med en stor krok. På kroken hade han satt fast oxhuvudet.

Plötsligt fick han napp. Det var Midgårdsormen som hade slukat det stora oxhuvudet. Midgårdsormen var så lång att den kunde slingra sig runt hela jorden och bita sig själv i svansen. Havet kokade då ormen i ilskan slängde

med sin kropp. Tor fick använda alla sina krafter för att inte tappa taget. Men då han spjärnade emot båtens botten åkte benen rätt igenom och han fick ta spjärn emot havets botten i stället.

Efter en lång kamp lyckades Tor dra Midgårdsormen till båtens kant. Tor tog fram sin hammare för att döda ormen. Men Hymer greps av skräck då han såg den fruktansvärda Midgårdsormen intill sin trasiga båt. För att bli kvitt ormen tog han fram sin kniv och skar snabbt av reven. I en virvel försvann ormen ner i havets djup. Tor blev rasande på Hymer, som hade hindrat honom från att döda ormen. Han slog till jätten så att han ramlade överbord. Sedan vadade Tor genom havet in till land.

Svara på frågorna.

1. Vad hette jätten som Tor ville fiska med?

Jätten hette Hymer.

2. Vad använde Tor som bete?

Tor använde ett oxhuvud.

3. Vad var det som nappade på Tors krok?

Det var Midgårdsormen.

4. Vad hände då Tor spjärnade emot båtens botten?

Tors ben åkte igenom båtens botten och hamnade på havets botten.

5. Varför försvann ormen ner i havet?

Ormen försvann när Hymer skar av reven.

Loke

Loke var släkt med jättarna. Jättarna var egentligen gudarnas fiender, men eftersom Loke var så trevlig fick han bo hos gudarna i Asgård. Tor var den gud som tyckte bäst om Loke. Tor och de andra gudarna märkte inte att Loke lurade dem och att han gjorde allt för att ställa sig in hos dem. Loke var både smart och listig och gjorde sitt bästa för att ställa till det för gudarna. Ofta hamnade gudarna i svårigheter, men de förlät alltid Loke ändå.

Loke kunde förvandla sig till vad som helst och använde ibland den förmågan för att roa gudarna i Asgård.

Loke hade många barn. Tre av barnen hade han fått med jättekvinnan Angerboda. Det var Fenrisulven, Hel och Midgårdsormen. Ormen kastade gudarna i havet redan när den var liten. Den växte och växte och blev till slut så lång att den räckte runt hela jorden och bet sig själv i svansen. Därför var alla rädda för att färdas för långt ut på havet. För tänk om de mötte Midgårdsormen!

Sätt kryss för det som är sant.

- ☒ Loke var släkt med jättarna.
- ☒ Tor var den gud som tyckte bäst om Loke.
- ☒ Loke var både smart och listig.
- ☒ Gudarna roade sig med att skjuta prick på Balder.
- ☐ Loke hade bara ett öga.
- ☒ Balder var vacker, god och vis.
- ☒ Loke kunde förvandla sig till vad som helst.
- ☒ Misteln kunde skada Balder.
- ☒ Loke hade tre barn.
- ☐ Balder blev dödad av Loke.
- ☐ Balder var Tors son.
- ☒ Midgårdsormen var ett av Lokes barn.
- ☐ Ormen räckte två varv runt jorden.
- ☒ Loke blev fastbunden i en grotta.

Balder

Balder ansågs vara den bästa av alla gudar. Det var omöjligt att säga något ont om honom. Han var både vacker, god och vis. Han var son till Oden och Frigg och skulle en dag få ärva Asgård. Frigg ville skydda sin son från allt ont. Hon fick alla världens varelser och ting att lova att aldrig skada Balder. Men hon glömde bort att fråga misteln.

Ett av gudarnas nöjen var att skjuta prick på Balder, eftersom han inte gick att skada. Men det fanns en som ville spela de andra ett spratt. Det var Loke förstas. Han som var både elak, listig och fräck. Nästa gång det var dags att skjuta prick lyckades han lura Balders blinde bror att använda en pil som var gjord av en mistel. Pilen genomborrade Balder, som genast dog. Gudarna blev förtvivlade och lät straffa Loke. De fångade honom och band fast honom inne i en grotta. Över honom hängde de en orm, som hela tiden droppade sitt gift över hans kropp.

När Fenrisulven skulle bindas

Ett av Lokes barn var Fenrisulven. Som liten valp var den inte farlig men snart nog växte den och blev en otroligt stor ulv (varg). Till slut var den lika stor som Sleipner, men den fortsatte ändå att växa. Fenrisulven sprang omkring på Idavallen utanför Valhall och skrämde alla som kom i hans väg. Kämparna som bodde i Valhall och brukade tävla och slåss ute på Idavallen, vågade inte längre gå ut. De satt bara inne och åt fläsk och blev tjockare och tjockare.

Den ende som hade mod nog att möta honom var guden Tyr, som därför fick ge honom mat. Nu fanns det en spådom som sa att ulven skulle bli till olycka för gudarna. Därför bestämde gudarna sig för att försöka binda ulven. De gjorde en jättestark kedja som de visade för ulven och undrade om den ville leka. Ulven gick med på det och lät sig bindas. Sedan ruskade den helt lätt på sig och kedjan gick i tusen bitar.

Gudarna lät göra en ny kedja med dubbelt så starka länkar. Det var knappt att de orkade bära fram den till Fenrisulven. Ulven tittade på kedjan och tyckte nog att den såg stark ut. Men eftersom han växte hela tiden och nu var starkare än vid förra tillfället, gick han med på att bindas igen. Den här gången skakade ulven så kraftigt på sig att jorden skalv. Och så gick även denna kedja sönder.

Nu fick gudarna ta hjälp av dvärgarna. De hade ju bland annat gjort Tors hammare och Frejs skepp, Skidbladner, så de skulle väl kunna finna på råd. Dvärgarna gjorde ett garn av sex olika ting: klampet från kattfötter, kvinnors skägg, björnens senor, fiskens andedräkt och fåglars spott.

När gudarna visade det tunna, mjuka garnet för Fenrisulven blev han misstänksam. Gudarna tyckte att det här tunna garnet väl borde vara enkelt för en så stark ulv att klara av. Var han verkligen så feg? Fenrisulven kom då med ett förslag: Om en av gudarna stack sin hand i hans mun så skulle han låta sig bindas. Gudarna ville ogärna ställa upp på det. Men till sist sträckte den modige Tyr fram sin hand och stoppade den i ulvens gap. Under tiden blev ulven bunden med garnet. När Fenrisulven försökte komma loss denna gång, stramade garnet åt hårdare och hårdare kring benen. Då skrattade alla gudarna, men inte Tyr för han blev av med sin högra hand. Gudarna fäste garnet kring en stor klippa i underjorden. En av dem stoppade ett svärd i munnen på ulven, handtaget mot underkäken och spetsen mot gommen. Och nu står Fenrisulven där och ylar och det ska han göra till tidens slut.

Ringa in bokstaven framför de meningar som är rätt.

- ☐ A Ett av Lokes barn var Fenrisulven.
- ☐ S Fenrisulven skrämde alla som kom i dess väg.
- ☐ E Gudarna var så rädda att de inte ens kunde äta.
- ☐ G Den ende som var modig nog att möta honom var Tyr.
- ☐ I Spådomen sa att Fenrisulven skulle föra lycka med sig.
- ☐ M Gudarna försökte binda Fenrisulven med rep.
- ☐ Å Ulven lät sig bindas med garn som dvärgarna gjort.
- ☐ S Gudarna slog ulven i huvudet med Tors hammare.
- ☐ R Tyr fick stoppa sin hand i ulvens gap.
- ☐ A Det blev vulkanutbrott när ulven gjorde sig fri.
- ☐ L Frej blev av med sin vänstra hand.
- ☐ D Fenrisulven fastnade i garnet för alltid.

Vilket ord fick du av bokstäverna?

Asgård

Gudakryss

1. Så hette Frejs gris.

3. Vanlig färg på häst.

4. I Valhall fanns 540 _____.

5. Tors hammare.

6. Odens häst.

8. Veckodag som har fått sitt namn av Frej.

9. Det fanns inget ont att säga om honom.

10. Han ruskade på sig så att kedjan gick sönder.

11. Odens gris som blev uppäten varje dag.

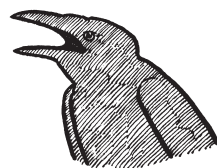
12. Annat ord för söka.

13. Han stack in sin hand i Fenrisulvens gap.

14. Guden som hade hammare och två bockar.

15. Dit kom de som kämpade och dog i strid.

16.

17. Han hade bara ett öga.

18. En av Odens korpar. Namnet börjar på M.

19. Här kämpade och lekte de döda krigarna.

20. En av Odens korpar. Namnet börjar på H.

21. Odens häst hade åtta _ _ _.

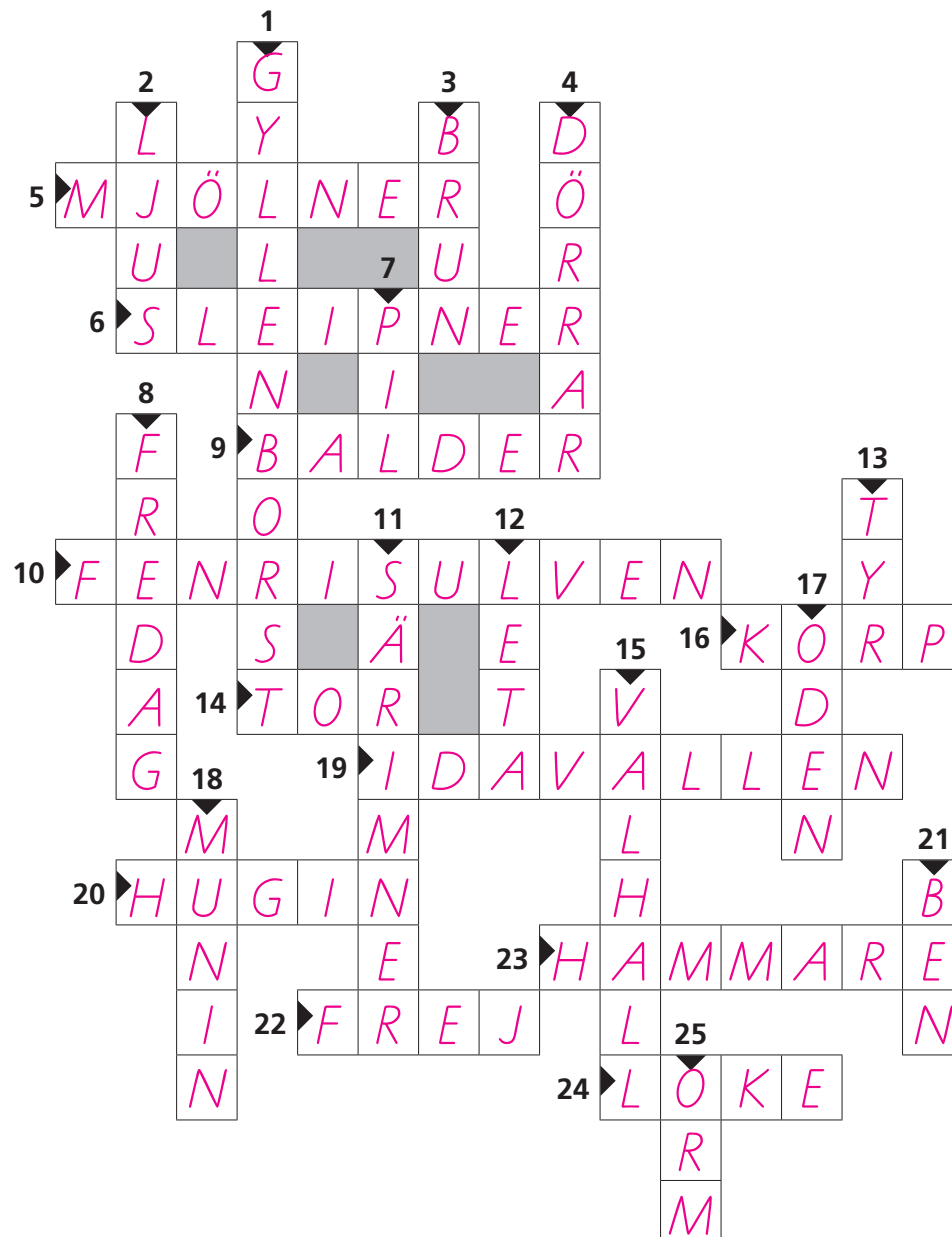
22. Han hade ett skepp som hette Skidbladner.

23.

24. Han var pappa till Fenrisulven.

25.

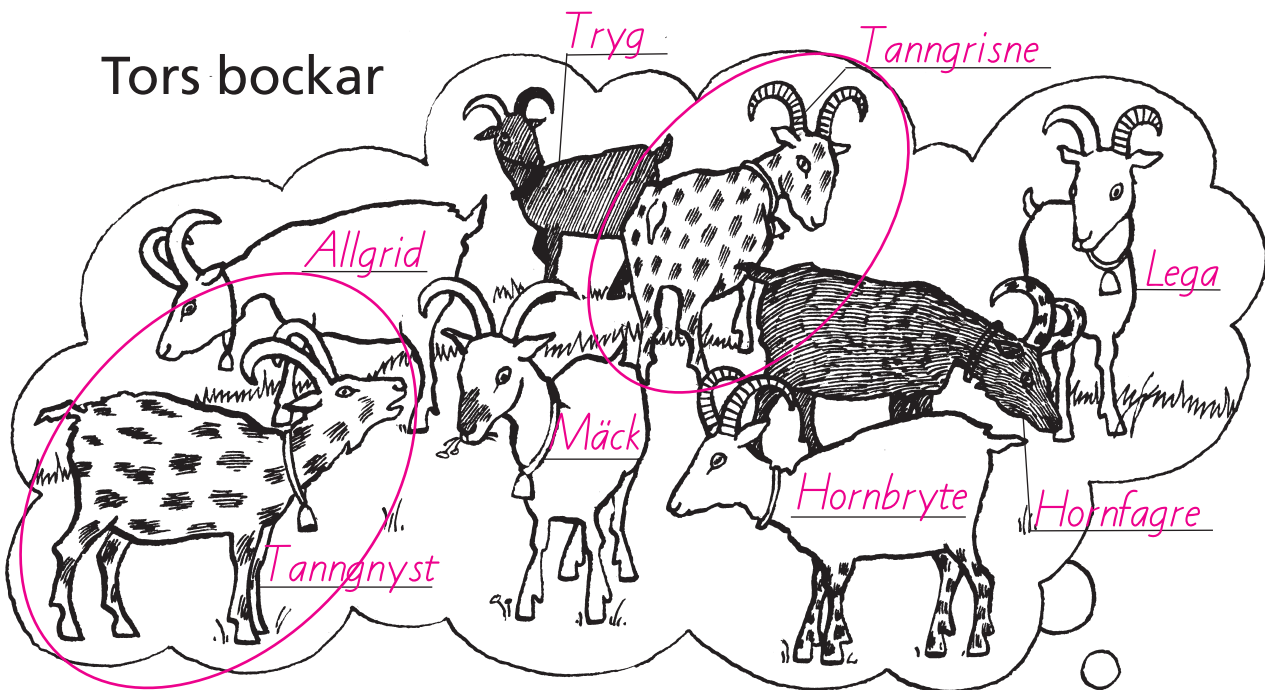

Lös koden genom att ringa in var tredje bokstav. Bokstäverna bildar ett ord. Skriv ordet på den tomma raden.

(F) I N E P U N A T R Y D I P P S O M U L A L E U V I N E C K N O

Fenrisulven

Tors bockar

Kan du sätta rätt namn på bockarna?

Skriv på raderna.

Lega är vit med en bjällra runt halsen. Ett av hornen är randigt.

Tryg är svart med ett band runt halsen. Ett av hornen är vitt och det andra svart.

Mäck är vit och har vita horn. Han har en bjällra runt halsen och en svart fläck på nosen.

Tanngnyst är fläckig. Hon har vita horn och en bjällra runt halsen.

Hornfagre är svart med ett band runt halsen. Hornen är fläckiga.

Allgrid har vita horn och en bjällra runt halsen. Hon är helt vit.

Tanngrisne har två randiga horn och är fläckig. Runt halsen har han en bjällra.

Hornbryte har ett band runt halsen och fläckar på benen. Hon har två randiga horn.

Ringa in Tors bockar.

De heter Tanngrisne och Tanngnyst.

HIMMEL OCH PANNKAKA ÄR EN SERIE
OM TIO HÄFTEN DÄR BARNEN PÅ
ETT LEKFULLT SÄTT FÅR TRÄNA
OCH TILLÄMPA SIN LÄSFÖRSTÅELSE.

HIMMEL OCH PANNKAKA 1-10 HAR
EN NATURLIG PROGRESSION OCH
UPPGIFTERNA I VARJE HÄFTE ÄR
ORDNADE I TEMAN.

ISBN 91-622-6714-0

9 789162 267148

Best.nr 622-6714-0
(6714-0)